

RIKSDAGENS PROTOKOLL



Nr 29

ANDRA KAMMAREN

1966

25—28 oktober

Debatter m. m.

Tisdagen den 25 oktober

	Sid.
Interpellationer av:	
herr Bengtsson i Landskrona ang. invandringen av utländsk arbetskraft till Sverige	5
herr Andersson i Storfors ang. erfarenheterna av dricksvattenfluoridering	7
herr Gomér ang. begärd utredning om en civilrättslig lagstiftning beträffande mäklarverksamhet	8
herr Haglund ang. varsel och information om driftsinskränkningar	9
fru Ryding ang. fortsättning och vidgning av radiouniversitetets verksamhet	10
herr Jansson ang. tolkningen av abortlagens tillämpningsföreskrifter	11
herr Svenning ang. bostadsförmedlingen	12
herr Eriksson i Bäckmora ang. bostadsbyggandet i orter som omfattas av statliga lokaliseringpolitiska åtgärder	13
herr Larsson i Borrbby ang. tidpunkten för avskaffande av systemet med censorer i studentexamen	14
herr Källstad ang. handledningen av lärarkandidater	15
Meddelande om enkla frågor av:	
herr Gustavsson i Alvesta ang. elevens skolplikt vid lockout beträffande lärare	15
herr Westberg ang. väganlagen för Gävleborgs län	16
herr Fridolfsson i Stockholm ang. skollagens bestämmelse om närvaroplikt	16
herr Jansson ang. åtgärder mot brister inom militärsjukvården ..	16

Torsdagen den 27 oktober

Svar på frågor av:

herr Nordstrandh ang. det organisatoriska underlaget för löneförhandling	16
--------------------------------------------------------------------------------	----

	Sid.
herr Källstad ang. frihet från återbetalningsskyldighet beträffande vissa studiemedel i samband med lärarstrejken.....	17
herr Nordstrandh ang. förutsättningarna för undervisningen vid det nya gymnasiet.....	18
herr Wiklund i Stockholm ang. urvalsprinciperna för vård på sjukhus.....	20
herr Kellgren ang. den allmänna tilläggspensionen för i Sverige bosatta medborgare från övriga nordiska länder.....	24
herr Oskarson ang. personalpolitiken inom statens järnvägar....	25
Meddelande ang. plan för kammarens arbete under höstsessionen..	28
Interpellationer av:	
herr Vigelsbo ang. donatorers rätt att utse styrelseledamöter i vissa fall.....	29
herr Nilsson i Tvärålund ang. ytterligare medel för en aktiv lokaliseringspolitik.....	30
herr Sjönell ang. den invandrade arbetskraftens anpassning till svenska förhållanden.....	32
fröken Elmén ang. åtgärder för att förhindra nedläggning av Karsuddens sjukhus för psykopater.....	33
herr Källstad ang. utbildningen för juris kandidatexamen vid Göteborgs universitet.....	34
Meddelande om enkla frågor av:	
herr Karlsson i Huddinge ang. liberalisering av den nordiska livsmedelsmarknaden.....	35
herr Sjöholm ang. förenkling av beskattningen av här i riket icke mantalsskrivna utlänningar.....	35
herr Gustafsson i Stenkyrka ang. klarläggandet av skuldfrågan vid olycksfall i arbetet.....	35
herr Johansson i Skärstad ang. kompensation till studerande för merkostnader på grund av lärarkonflikt.....	35
herr Larsson i Borrby ang. regeringens åtgärder för att motverka rivning av icke saneringsmogna byggnader.....	35
herr Johansson i Skärstad ang. lämpligheten av dramatisering i TV av enskilda fall.....	35
herr Lindkvist ang. av arbetskonflikt föranledda höjningar av livsmedelspriser.....	35
herr Jansson ang. regeringens åtgärder för att motverka rivning av icke saneringsmogna byggnader.....	35
herr Gustafsson i Borås ang. utformningen av TV-program avseende religiösa rörelser.....	35

Sid.

Fredagen den 28 oktober

Interpellationer av:

herr Lundberg ang. rätten att nyttja enskild väg.....	36
herr Eriksson i Bäckmora ang. expeditionsavgiften å vissa telefonsamtal, m. m	38
herr Lindahl ang. bestämmelserna för resor med charterflyg.....	39

Tisdagen den 25 oktober

Kl. 16.00

§ 1

Justerades protokollen för den 18 och den 19 innevarande oktober.

§ 2

Herr talmannen meddelade, att herr Persson i Heden, som vid kammarens sammanträde den 18 innevarande oktober på grund av sjukdom beviljats ledighet från riksdagsgöromålen till och med den 10 nästkommande november, åter intagit sin plats i kammaren den 22 oktober.

§ 3

Föredrogs var för sig följande Kungl. Maj:ts å bordet vilande propositioner; och hänvisades därvid

till statsutskottet propositionen nr 130, angående bemyndigande för Kungl. Maj:ts att i vissa fall avstå allmänna arvsfondens rätt till arv; samt

till konstitutionsutskottet propositionen nr 131, med förslag till lag om ändrad lydelse av 60 a och 61 §§ kommunala vallagen den 6 juni 1930 (nr 253).

§ 4

Föredrogs och hänvisades till bankoutskottet en vid utskottets anmälan jämlikt § 21 riksdagsstadgan fogad, å bordet vilande framställning från fullmäktige i riksbanken angående bemyndigande för riksdagens förvaltningskontor att vidtaga vissa ändringar i personalförteckningen för riksbanken.

§ 5

Föredrogs var för sig följande, vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda men då bordlagda interpellationsframställningar, nämligen av:

herr *Bengtson* i Solna, till herr statsrådet och chefen för inrikesdepartementet angående den långsiktiga kommunala investeringsplaneringen, och

herr *Nihlfors*, till herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet angående höjning av anslagen till SECO, m. m.

Kammaren biföll dessa framställningar.

§ 6

Interpellation ang. invandringen av utländsk arbetskraft till Sverige

Ordet lämnades på begäran till

Herr BENGTTSSON i Landskrona (s), som yttrade:

Herr talman! Under sista halvåret 1965 förekom en ganska stor okontrollerad invandring av arbetskraft till vårt land från länder i södra Europa. Den svenska arbetsmarknaden hade inte möjligheter att tillgodogöra sig det nyttillskott av arbetskraft som på detta sätt tillfördes arbetsmarknaden, trots att efterfrågan inom vissa arbets- och yrkesområden var stor. Detta berodde i stor utsträckning på att den invandrade arbetskraften inte var yrkesutbildad eller hade en utbildning som inte efterfrågades på den svenska arbetsmarknaden. Resultatet var att stora grupper av framför allt jugoslaver kom att förläggas i läger på olika håll i landet i avvaktan på möjligheter att från arbetsmarknadsmyndigheternas sida bereda dem sysselsättning. Detta visade sig i många fall ytterst svårt och resulterade i långa lägervistelser för många immigranter.

I denna situation fann sig de svenska myndigheterna föranlättna att för und-

Interpellation ang. invandringen av utländsk arbetskraft till Sverige

vikande av situationer av den art som uppstått, uppta förhandlingar med vederbörande jugoslaviska myndigheter. Dessa förhandlingar ledde till en överenskommelse mellan ländernas regeringar om reglerad invandring av jugoslaviska medborgare till Sverige.

Med detta avtal som riktmärke och med ledning av de ändringar som från årsskiftet 1965—1966 gjordes i 38 § utlänningskungörelsen kom invandringen under årets första del under kontroll. Under våren och sommaren i år har emellertid invandringen från sydeuropeiska länder kommit att ta ny fart utan att någonting tycks ha vidtagits från myndigheternas sida för att få densamma under kontroll. Större delen av de som nu söker sig hit för att skaffa arbete reser inte den naturliga och billigaste vägen från kontinenten till vårt land, över Trelleborg eller Ystad, utan reser över Rödby havn i Danmark och kommer alltså via Danmark till vårt land. Detta tycks i stor utsträckning ha satts i system av hitresande arbetsökande som inte sökt eller erhållit arbetstillstånd. Att så har kunnat ske beror på att den danska passpolisen tydligen saknar erforderliga resurser för att kontrollera den stora resandeström som söker sig denna väg. Eller också måste det bero på att man från danska passpolisens sida inte anser sig kunna eller behöva kontrollera vederbörandes uppgifter om deras försörjningsmöjligheter i Sverige. Denna okontrollerade invandring över Danmark fortsätter, då många som rest hit på vinst och förlust, lyckats att här skaffa sig arbetstillstånd. Genom detta har hemmavarande tänkta Sverige-besökare uppmuntrats, varefter även dessa kommit hit utan tillstånd.

Hos de lokala polismyndigheterna i Sydsverige som fått den första och största kontakten med problemet har numera viss tveksamhet utvecklats om 38 § utlänningskungörelsen skall tillämpas efter sin ordalydelse eller på ett

mera liberalt sätt. Detta därför att rikspolisstyrelsen vid förfrågan om hur ifrågavarande paragraf skall tillämpas meddelat att det synes den inkonsekvent att svensk polis avvisar någon som sökt sig hit enbart av den anledningen att vederbörande efter inresan i Sverige ansöker om arbetstillstånd.

Efter att i början av året ha fått arbetskraftsinvandringen under kontroll genom att man då restriktivt tycks ha tillämpat bestämmelserna och även avvisat resenärer, som anlände bl. a. till Trelleborg utan att ha medel för en vistelse här som turister, förefaller man nu helt ha tappat greppet om frågan.

Genom den mer liberala tillämpningen av 38 § utlänningskungörelsen, som blivit en följd av rikspolisstyrelsens tolkning av ifrågavarande paragraf, har strömmen av sydeuropeer nu tagit sådana proportioner att någonting måste göras. De som sökt sig hit och lämnat sina ansökningshandlingar om arbetstillstånd stannar sedan ofta kvar här i landet i avvaktan på myndigheternas beslut. För behandling av dylika ansökningar förflyter ofta flera månader, en tid under vilken man icke sällan anlitar den svenska socialvården för att klara sitt uppehälle. I andra fall åter nära nog svälter man sig fram under denna första tid. Bostadsfrågan som i dagsläget inte är särskilt lätt att ordna får ofta lösas genom att husrum beredes i rivningsfastigheter eller, vilket också förekommer, att landsmän bor tillsammans, ibland många personer i samma rum. Detta förhållande är ytterst otillfredsställande, men kan givetvis inte snabbt avhjälpas av de lokala myndigheterna.

Situationen på den svenska arbetsmarknaden har på en del områden kommit att bli betydligt kärvare än vad fallet varit tidigare under året. Detta har medfört stora svårigheter att placera den arbetskraft som på detta sätt söker sig till vårt land utan att vederbörande dessförinnan skaffat sig arbetstillstånd.

Interpellation ang. erfarenheterna av dricksvattenfluoridering

Ofta utspelas också tragedier till följd av de illusioner som brister då lång tid förflyter utan möjlighet att erhålla samsättning.

Från svenska myndigheters sida måste krafttag till för att reglera den invandring av icke skandinaver som sålunda förekommer. Antalet arbetsansömda utläningar är för närvarande rekordhögt. Över 6 000 utläningar har under de tre första kvartalen i år sökt sig hit utan att dessförinnan ha erhållit arbetstillstånd. De svenska myndigheterna måste utforma klara och lättfattliga bestämmelser för att slutgiltigt reglera invandringen till vårt land. Det kan inte te sig tillfredsställande att i vårt välfärdssamhälle ett skikt av människor, den nyinvandrade arbetskraften, skall behöva bo i ofta undermåliga bostäder och i övrigt leva under förhållanden som ingen svensk önskar. Att så trots allt blir fallet beror på det prekära läge som uppstår då vederbörande, utan föregående varning redan kommit hit till landet och de sociala myndigheterna snabbt måste ordna deras förhållanden.

Ytterligare en sak sammanhängande med dessa frågor bör uppmärksammas, nämligen att svenska företag nu söker och erhåller tillstånd för import av utländsk arbetskraft. Regleringen av importen på detta sätt är ur alla synpunkter riktig, då man därigenom skaffar garanti för att alla problem med bostad och dylikt är lösta då arbetskraften anländer hit. Många företag har också genom myndigheternas försorg erhållit inrese- och arbetstillstånd för ett antal icke namngivna utläningar. Genom den okontrollerade invandring som skett har företagen emellertid inte ansett sig behöva utnyttja de erhållna tillstånden då tillgången på arbetskraft ändå kommit att vara tillräcklig. I stället hemställer man tid efter annan om förlängd giltighet för tidigare meddelat tillstånd. Eftersom arbetsmarknadsmyndigheterna tillämpar remissförfarande

till vederbörande fackförbund, och de svar som därvid lämnas givetvis är avhängiga av den på arbetsmarknaden vid tillfället rådande situationen, bör inte dylika tillstånd förlängas utan förnyat remissförfarande.

Med stöd av ovanstående hemställer jag om andra kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för inrikesdepartementet få ställa följande frågor:

1. Vill statsrådet för kammaren redovisa vad som beträffande invandring av utländsk arbetskraft till Sverige förekommit efter den 1 januari innevarande år?

Vilka åtgärder avser regeringen vidtaga för att få bättre effektivitet i fråga om den reglerade invandringen än för närvarande?

Denna anhållan bordlades.

§ 7**Interpellation ang. erfarenheterna av dricksvattenfluoridering**

Ordet lämnades på begäran till

Herr ANDERSSON i Storfors (s), som yttrade:

Herr talman! Enligt lag den 30 november 1962 om tillsättning av fluor till vattenledningsvatten äger Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer, efter framställning av kommun medgiva, att fluor i kariesförebyggande syfte tillsättes vatten som inom kommunen tillhandahålles genom allmän anläggning för vattenförsörjning.

Sedan lagens ikraftträdande den 1 januari 1963 har enligt uppgift endast Norrköpings stad erhållit tillstånd att tillämpa vattenfluoridering och först år 1968 skulle nya tillstånd kunna beviljas.

Då nu fluorideringen alltmer aktualiserats ute i landets kommuner, genom initiativ av tandvårdsinspektörerna i länen och meningarna är delade om metoden, vore det värdefullt, om man från ansvarigt departement ville ge till

Interpellation ang. begärd utredning om en civilrättslig lagstiftning beträffande mäklarverksamhet

känna, vilka erfarenheter som vunnits samt vilka eventuella skadeverkningar som har spårats eller kan befaras.

Med hänvisning till det anförda hemställer jag om andra kammarens tillstånd, att till statsrådet och chefen för socialdepartementet få framställa följande frågor:

Vill statsrådet inför kammaren lämna en redogörelse över vunna erfarenheter av dricksvattenfluoridering sedan lagen ikraftträdande?

Har några allvarliga skadeverkningar uppdagats genom fluortillsättning?

Vilka kostnader medför ett beslut om vattenfluoridering för kommunerna?

Är statsrådet beredd rekommendera kommunerna ansöka om tillstånd att tillsätta fluor till sitt vattenledningsvatten från 1 januari 1968?

Denna anhållan bordlades.

§ 8

Interpellation ang. begärd utredning om en civilrättslig lagstiftning beträffande mäklarverksamhet

Ordet lämnades på begäran till

Herr GOMÉR (cp), som yttrade:

Herr talman! Under de senaste två decennierna har vid ett flertal tillfällen frågan om lagstiftningen angående mäklarverksamhet varit föremål för uppmärksamhet inom riksdagen. Vid upprepade tillfällen har motioner väckts som syftat till att särskilt tillstånd skulle krävas för rätten att bedriva yrkesmässig fastighetsmäklarverksamhet. Ett sådant tillståndskrav skulle emellertid medföra att man tillskapade en form av monopol inom branschen. Detta skulle medföra onödigt krångel och stort besvär i synnerhet för befolkningen i glesbygderna. Vidare skulle svårigheterna att skapa objektiva grunder för tillståndsgivningen bli stora. Denna uppfattning har delats av riksdagen, och samtliga motioner, som syf-

tat till utredning rörande en näringsrättslig reglering av mäklarverksamheten, har avslagits. Senast skedde detta 1961.

Samtidigt som riksdagen 1961 fann att utredning inte var nödvändig rörande en näringsrättslig reglering av mäklarverksamheten konstaterade man att det saknades civilrättslig reglering av mäklarnas verksamhet inom olika områden. Andra lagutskottet konstaterade i sitt av riksdagen godkända utlåtande att avsaknaden av uttryckliga bestämmelser i lag har föranlett att tvister angående mäklarförhållanden ofta uppstått. Ett stort antal processer har kommit till stånd, vilka skulle ha undvikits, om lagstiftning i ämnet funnits. Osäkerhet om vad som är gällande rätt har uppstått. Mot denna bakgrund hemställde riksdagen i skrivelse 1961: 370 till Kungl. Maj:t om utredning rörande en civilrättslig lagstiftning om mäklarverksamheten. I främsta rummet borde utredningen beakta förhållandena inom fastighetsmäklarväsendet. Riksdagens utredningskrav hade stöd i remissvar från Svea hovrätt, Föreningen Sveriges häradshövdingar och Sveriges fastighetsmäklares riksförbund.

Den av riksdagen aktualiserade frågan togs upp i nordiskt sammanhang. Statsrådet och chefen för justitiedepartementet konstaterade i ett svar på en enkel fråga 1964 att intresset från våra nordiska grannländers sida var ganska svagt. Efter detta svar hade riksdagen anledning att förvänta sig att den utredningsbeställning som gjorts skulle ge till resultat att ett svenskt utredningsarbete igångsattes oberoende av vad grannländerna hade för uppfattning i frågan. Det fanns också orsak att göra förnyade försök att skapa intresse för frågan hos grannländerna, så att man om möjligt kunde uppnå en nordisk lösning av det problemkomplex som den svenska riksdagen begärt utredning om.

Interpellation ang. varsel och information om driftsinskränkningar

Med hänvisning till det anförda an- håller jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för justitie- departementet få ställa följande frågor:

Vilka åtgärder avser statsrådet att vidtaga i anledning av riksdagens skri- velse 1961:370 om utredning rörande en civilrättslig lagstiftning om mäklar- verksamheten?

Vilka åtgärder har vidtagits för att skapa intresse för frågan i övriga nor- diska länder?

Denna anhållan bordlades.

§ 9**Interpellation ang. varsel och informa- tion om driftsinskränkningar**

Ordet lämnades på begäran till

Herr HAGLUND (s), som yttrade:

Herr talman! Innevarande år har an- talet varsel om driftsinskränkningar in- om industrien och näringslivet i öv- rigt varit av betydande omfattning. Un- der perioden januari—september 1966 berördes 338 företag med cirka 13 400 anställda av driftsnedläggningar, per- mitteringar och övriga former av av- skedanden. Dessa totalsiffror ligger vä- sentligt över de närmast föregående årens.

Antalet företag som under de tre första kvartalen i år lagt ned driften utgör 167 med ungefär 7 300 anställda, vilket motsvarar 49 respektive 53 pro- cent av det totala antalet. Varslen har i år i ganska stor utsträckning gällt per- mitteringar vid bestående arbetsplat- ser. Därvidlag har helhetsbilden påtag- ligt förändrats i förhållande till 1964 och 1965, då en långt större del av varslen avsåg företag som skulle av- vecklas.

De för detta år redovisade siffrorna kan sägas spegla dels en dämpning av konjunkturen inom vissa branscher, dels en fortsatt kraftig strukturratio- nalisering. Den senare drabbar, som

framgått av det sagda, tusentals perso- ner. För dem innebär den betydande omställnings- och anpassningsproblem. Detta är emellertid svårt att helt und- vika och utgör det pris vi får betala för att den ekonomiska utvecklingstak- ten skall kunna bibehållas på hög nivå.

Emellertid är det nödvändigt, att ak- tiva insatser görs för att så långt som möjligt begränsa de negativa verkning- arna av driftsnedläggelser och driftsin- skränkningar. Det ligger i såväl den enskildes som samhällets intresse att olika arbetsmarknadspolitiska åtgärder kan sättas in snabbt och effektivt. En betydelsefull roll spelar i detta sam- manhang varselskyldigheten. Denna be- handlas till viss del i huvudavtalet och i företagsnämndsavtalet mellan arbets- marknadens parter. Ännu viktigare är emellertid den överenskommelse, som träffats mellan å ena sidan arbetsmark- nadsstyrelsen och å den andra Sveriges industriförbund, Svenska arbetsgivare- föreningen, Kooperationens förhand- lingsorganisation m. fl. I denna preci- seras rapporteringskyldighetens inne- håll och den tidpunkt då länsarbets- nämnderna skall underrättas. Vid defi- nitiva driftsnedläggelser, driftsinställe- ser under mer än 14 dagar samt drifts- inskränkningar av mera väsentlig bety- delse är huvudregeln, att meddelande skall lämnas senast två månader innan åtgärden vidtas. För permitteringar, ar- betstidsförkortningar m. m. gäller sär- skilda tidsregler.

Med hänvisning till vad som anförts hemställer jag om andra kammarens till- stånd att till statsrådet och chefen för inrikesdepartementet få framställa föl- jande frågor:

1. Har statsrådet den erfarenheten att varsel och informationer ges i god tid från företagens sida när driftsinskränk- ningar blir aktuella?

2. Anser statsrådet att två månaders varseltid är tillräcklig för att arbets- marknadsorganen skall hinna klara de omfattande omställningsproblem, vilka

Interpellation ang. fortsättning och vidgning av radiouniversitetets verksamhet

erfarenhetsmässigt gör sig märkbara när det gäller bl. a. den kvinnliga arbetskraften och de äldre arbetstagarna?

Denna anhållan bordlades.

§ 10**Interpellation ang. fortsättning och vidgning av radiouniversitetets verksamhet**

Ordet lämnades på begäran till

Fru RYDING (k), som yttrade:

Herr talman! Det s. k. radiouniversitetet, som inledde sin undervisning för ett betyg i statskunskap vårterminen 1965, kommer att åtminstone temporärt avsluta sin verksamhet vid kommande årsskifte 1966—67. Denna studieform har väckt mycket stort intresse, och statsministern har vid en intervju, ingående i kursradioprogrammet, uttalat sin tillfredsställelse med studieformen och hävdade att den passerat experimentstadiet.

Nu skall man emellertid fundera ett par år över frågan om studieformen är lämplig. En »fritidsstudent», som på egna vägar genom korrespondensstudier, folkbildningsarbete eller på annat sätt skaffat sig en grundutbildning som gör att han väl kan tillgodogöra sig universitetsundervisning, har kanske med stor glädje valt just radiouniversitetet för att få möjlighet till högre utbildning. Efter att ha läst in ett betyg står han nu med denna port för högre studier stängd för sig. Från ansvarigt håll brukar hävdas, att det är »bara att skriva in sig vid universitetet och fortsätta sina studier». Nej, så enkelt är det inte. Eleven som är kommen till mogen ålder måste då, trots att han bevisligen kunnat tillgodogöra sig universitetsutbildning, sätta sig i arbete med att som privatist studententera för att kunna uppfylla kraven för avläggande av akademisk examen. Detta innebär en tidsförlust som kan bli avsevärd för

en studerande som är så gammal att han ej har råd därmed, vare sig ur tidsmässig eller ekonomisk synpunkt. På samma sätt blir det under den tid man från statligt håll vill fundera på utbildningsformens värde. Under denna tid kan en stor del av de studerande, som startade sina akademiska studier med radiouniversitetet, inte få någon vidare utbildning på denna väg. Två år — den tidrymd som har nämnts för att fundera över radiouniversitetets vara eller icke vara — är en mycket lång tid att vänta för en studerande som redan är vuxen och som har en utbildningseftersläpning på grund av att svensk utbildningspolitik ej alltid varit så gynnsam som under den nu unga generationens tid. För alla de »radiostudenter», som med gott resultat börjat sina akademiska studier betyder dessa två års betänketid från statens sida att en god studiestart kan spolieras.

Intresset för en omedelbar fortsättning är från elevernas sida mycket stort. TBV i Göteborg sände ut ett frågeformulär till de studerande, som läste på ettbetygskursen i statskunskap, för att underrätta sig om intresset för en fortsättning med tvåbetygsstudier. Man räknade in positiva svar från ca 500 studerande. Den utredning som gjorts av Tomas Hammar och Gustav Ödqvist gällande radiokursen i statskunskap visar också enligt min uppfattning goda resultat. Fram till 8.1.1966 hade 460 betyg delats ut, 486 studerande hade klarat av 2 av 3 fordringar och 904 hade klarat 1 av 3 fordringar. Mellan 1 000 och 1 500 studerande beräknas slutligen nå en »etta» i statskunskap. Kostnaden hade varit ca 800 000 kronor eller 500—800 kronor per utdelat betyg.

Motiveringen för en paus i denna form av utbildning är vag. Man hade ju även tidigare angivit att eventuella nya kurser senare skulle bli aktuella, bl. a. i nationalekonomi plus ytterligare något ekonomiskt ämne. Och varför har

Interpellation ang. tolkningen av abortlagens tillämpningsföreskrifter

man ändrat planerna att starta en kurs i pedagogik? Man var ju för rätt länge sedan beredd att starta denna.

Enligt min mening måste vi utan dröjsmål skapa en verklig utbildningsdemokrati här i landet och inte tillåta ett utbildningssamhälle, där klassgränserna dragits upp bl. a. efter födelseåret. Det är därför alla skäl för att i stället för en paus i radiouniversitetet pröva en breddning av den akademiska undervisningen — gärna per radio, då ju sådan undervisning blir ekonomiskt fördelaktig. Det är vidare ett steg i rätt riktning att äntligen ändra villkoren så att envar, som visat sig ha tillräckliga kunskaper — oavsett hur dessa inhämtats — skall ha rätt att avlägga akademiska examina.

Med hänvisning till vad jag ovan anfört hemställer jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet få ställa följande fråga:

Är statsrådet beredd att ta initiativ för en direkt fortsättning och vidgning av radiouniversitetets verksamhet?

Denna anhållan bordlades.

§ 11

Interpellation ang. tolkningen av abortlagens tillämpningsföreskrifter

Ordet lämnades på begäran till

Herr JANSSON (k), som yttrade:

Herr talman! Det har förutskickats att den utredning om en ny abortlagstiftning som tillsattes den 5 mars 1965 kommer att behöva avsevärd tid för sitt arbete. Även om det kan förutsättas att utredningen kommer att framlägga delförslag, är det önskvärt att redan nu gällande abortlagstiftning får en mera liberal tillämpning.

En avsevärd liberalisering i tillämpningen av gällande abortlag har emellertid redan skett. Samtidigt står det

klart att tillämpningsföreskrifterna gör det möjligt för kuratorer och läkare att låta personliga värderingar och moralnormer bli vägledande vid handläggningen av ärendet.

De läkare, psykiatrer och kuratorer som lägger huvudvikten vid abortföregående åtgärder har givetvis stöd i lagen för detta, men samtidigt bör påpekas och beaktas vad som framhålles i medicinalstyrelsens cirkulär den 28 augusti 1946 (MF nr 154) med normalinstruktion och normalplan för viss verksamhet för stöd åt havande kvinnor: »Om indikation för legal abort kan anses föreligga och kvinnan vidhåller sin önskan om abort, skall hon förhjälpas därtill.»

Så långt borde nu gällande abortlag ges en entydig tolkning, att även där utredningsman icke anser att indikation för abort föreligger, skall den abortsökande kvinnan obligatoriskt upplysas om att hon har rätt att få sin ansökan prövad av medicinalstyrelsen.

Helt nyligen framgick av tidningspressen (Expressen den 17/10 1966) hur en kurator efter verkställd utredning låtit meddela en abortsökande kvinna att »inget skäl framkommit vid utredningen som föranledde att ansökan skickades till medicinalstyrelsen». När sedan kvinnan i ett sista förtvivlat försök att få legal abort tog personlig kontakt med medicinalstyrelsen fick hon sin ansökan behandlad och tillstyrkt.

Det återopade fallet visar angelägenheten av att tillämpningsföreskrifterna kompletteras med en klar rekommendation att den vars abortansökan avstyrkts upplyses om rätten att få ärendet prövad av medicinalstyrelsen.

Med hänvisning till vad som framförts anhåller jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för justitiedepartementet få ställa följande fråga:

Är statsrådet beredd att i avvaktan på ny abortlag rekommendera en sådan tolkning av tillämpningsföreskrifterna

Interpellation ang. bostadsförmedlingen

i nu gällande abortlag att ett godtyckligt förfarande förebygges?

Denna anhållan bordlades.

§ 12

Interpellation ang. bostadsförmedlingen

Ordet lämnades på begäran till

Herr SVENNING (s), som yttrade:

Herr talman! Det är ytterst angeläget att komma till rätta med bostadsbristen inom rimlig tid.

Först och främst måste en ökad byggnadsverksamhet komma till stånd, men redan nu bör åtgärder vidtagas som avsevärt kan reducera bostadsköerna och åstadkomma en ökad rörlighet på marknaden. Detta kan ske genom en förbättring av bostadsförmedlingarnas möjligheter att disponera ledigställda äldre lägenheter och genom en utökad frivillig eller lagstadgad bytesrätt.

Det framhålles ofta att vi har en låst bostadsmarknad och man vill gärna göra gällande att det är därför att hyresmarknaden är reglerad. Är inte den verkliga orsaken en alltmer ökad ovilja från fastighetsägarnas sida att låta bostadsförmedlingarna få dispositionsrätt över de lägenheter, som ledigställes, när man anvisar nyuppförda lägenheter? Det finns mycket god tillgång till förträffliga utbyteslägenheter.

Stockholms stad redovisade vid årsskiftet 1965—1966 en bostadskö på 122 360 bostadssökande, av vilka 57 640 hade lägenhet och många en mycket bra halvmodern eller modern äldre lägenhet. Därest bostadsförmedlingarna hade förfogat över större delen av dessa 45 000 å 50 000 lägenheter, moderna eller halvmoderna, skulle många bostadssökande kunna lösa sin bostadsfråga på ett tillfredsställande sätt.

I Malmö, där bostadskön f. n. omfattar cirka 32 000 personer, är förhållandet likartat. Enligt uppgifter som skic-

kas till bostadsstyrelsen har cirka 14 000 sökande goda utbyteslägenheter — halvmoderna eller moderna — som om de kommit till bostadsförmedlingarnas fulla disposition skulle innebära möjlighet till en omfattande rörlighet och en betydande omflyttning över hela bostadsmarknaden. Detta skulle också skapa möjlighet till en snabbare avveckling av bostadskön.

Fastighetsägareförbundet har i skrivelse till sin representant i hyresregleringssakkunniga lovat en ökad medverkan till frivilliga bostadsbyten och också försäkrat att fastighetsägareförbundet redan innevarande år skulle starta en särskild aktion för sådana byten. Trots att man hållit kongress under hösten och haft tillfälle att ta kontakt med sina medlemmar, har emellertid ännu ingen aktion igångsatts för ökad bostadsförmedlingsmedverkan. Tvärtom har på sista tiden tydliga tendenser kunnat förmärkas till ett alltmer ökat motstånd till lägenhetsbyten.

Det är också angeläget att påpeka nödvändigheten av en verklig kartläggning av bostadsförmedlingsköerna.

I Stockholm beslöt man 1962 att göra en kontroll över registrerade fall och avföra icke aktuella. Ännu har icke någon sådan kartläggning gjorts.

Det finns anledning att fråga, om de höga siffrorna på bostadsförmedlingarna i stockholmsregionen är realistiska. Är det inte så att man samtidigt kan stå anmäld vid 8, 10 eller fler bostadsförmedlingar, varigenom bostadsköernas siffror blir helt illusoriska?

Som ett exempel på att så kan vara fallet vill jag meddela att Malmö stads bostadsförmedling under 1964 genomfört en sådan noggrann kontroll och översyn och har avregistrerat 3 500 icke aktuella fall.

För närvarande pågår en ny undersökning, och vår utredningsavdelning kommer i fortsättningen att månads- eller kvartalsvis följa bostadsköerna för att få fram en så rättvis och riktig siffra

Interpellation ang. bostadsbyggandet i orter som omfattas av statliga lokaliseringspolitiska åtgärder

som möjligt för de verkligt aktuella bostadsfallen.

Önskvärt vore också att man skilde på sökande utan bostad och bostadssökande, som i första hand vill byta sin nuvarande lägenhet på grund av trångboddhet, önskan om en mindre lägenhet, en mer centralt liggande lägenhet eller av andra skäl.

Med hänvisning till vad i interpellationen berörts anholder jag om andra kammarens tillåtelse att till statsrådet och chefen för inrikesdepartementet få ställa följande frågor:

Kan man förvänta att initiativ tages till en kartläggning av bostadsförmedlingarnas köer och sammansättningar med begäran om en fortlöpande kontroll av att endast aktuella fall redovisas?

Kan man räkna med att frågan om lagstadgad bytesrätt snarast kommer upp till behandling?

Kan man förvänta att en samordning mellan bostadsförmedlingarna i storstadsregionerna snarast möjligt kommer till stånd?

Avser inrikesministern att inom den närmaste tiden aktualisera frågan om obligatorisk bostadsförmedling?

Denna anhållan bordlades.

§ 13

Interpellation ang. bostadsbyggandet i orter som omfattas av statliga lokaliseringspolitiska åtgärder

Ordet lämnades på begäran till

Herr ERIKSSON i Bäckmora (cp), som yttrade:

Herr talman! Bostadspolitik och lokaliseringspolitik hör nära samman. De samhällliga insatserna inom dessa områden bör anpassas till varandra. I samband med att överväganden sker om statliga lokaliseringsinsatser måste givetvis bostadssituationen på aktuella

orter beaktas. Om behov av sysselsättningsbefrämjande åtgärder bedöms föreligga inom en region har den befintliga arbetskraften i regel tillgång till bostäder. Ökningen av antalet sysselsättningstillfällen inom en region i samband med lokaliseringsstöd kommer emellertid inte bara dem till del som tidigare varit bosatta inom regionen. Viss specialutbildad arbetskraft för vissa nyckelbefattningar måste hämtas utanför regionen. En industriell expansion kan också få följdinvesteringar som resultat, vilket kräver ökning av antalet sysselsatta. Dessutom måste ju visst byggande ske för att ersätta uttjänta bostäder. Om inte möjlighet till nyproduktion av bostäder ges kan förutsättningarna för ett gott resultat av de statliga lokaliseringsinsatserna avsevärt försämrats. Det är därför angeläget att de orter som erhåller statligt lokaliseringsstöd också tilldelas en tillfredsställande bostadskvot.

Vid fastställandet av bostadsbyggnadsplanen under vårriksdagarna reserveras lånemedel för visst antal lägenheter för senare fördelning. Syftet härmed är bl. a. att det skall finnas utrymme för att genom beslut senare under året tillgodose de särskilda bostadsbehov som uppkommer i samband med nyetablering och utvidgning av industriföretag, t. ex. i samband med den samhällliga lokaliseringspolitiken. Trots detta har det inte kunnat undvikas att även orter, där samhället genom arbetsmarknadsorganet vidtar sysselsättningsbefrämjande åtgärder, erhållit en otillräcklig lägenhetstilldelning.

Vårriksdagen fann tanken att låta kommunblocken utgöra lokala enheter för fördelningen av bostadsbyggandet intressant och värd att pröva praktiskt. Det betonades att det inte bör komma i fråga att tillämpa denna princip för kommunblock där samarbetet mellan de i blocket ingående kommunerna ännu inte har utvecklats så långt att blocket

Interpellation ang. tidpunkten för avskaffande av systemet med censorer i studentexamen

med framgång kan ta hand om fördelningssuppgiften som en gemensam angelägenhet. Försöken borde göras där vederbörande samarbetsnämnder är beredda att ta på sig uppgiften. Vid en sådan fördelning inom blocket är det angeläget att de positiva statliga lokaliseringpolitiska åtgärderna får stöd i en lämplig fördelning av blockets bostadskvot.

För att de samhälleliga lokaliseringpolitiska insatserna skall erhålla den största möjliga effekt fordras att behovet av bostäder i lokaliseringssorter beaktas. Detta får dock inte medföra ytterligare restriktioner för byggandet inom andra områden.

Med hänvisning till det anförda hemställes om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för inrikesdepartementet få ställa följande fråga:

Är statsrådet beredd vidtaga åtgärder i syfte att säkerställa en tillräcklig omfattning av bostadsbyggandet i de orter som omfattas av de statliga lokaliseringsinsatserna?

Denna anhållan bordlades.

§ 14

Interpellation ang. tidpunkten för avskaffande av systemet med censorer i studentexamen

Ordet lämnades på begäran till

Herr LARSSON i Borrby (cp), som yttrade:

Herr talman! I enlighet med riksdagens beslut 1964 om reformering av de gymnasiala skolorna har fr. o. m. innevarande läsår väsentliga förändringar inträtt för gymnasiet del. Bl. a. gäller i det nya gymnasiet helt nya bestämmelser för studiernas avslutning. Sålunda avskaffas den sekelgamla censorinstitutionen och i stället inrättas ett inspektörssystem.

Under en övergångsperiod kommer det emellertid att finnas två olika system för studiernas avslutande på gymnasienivån. Systemet med censorer kommer sålunda enligt nuvarande planer att vara i funktion såväl 1967 som 1968, då de elever som påbörjade sina studier före det att gymnasiereformen trätt i kraft kommer att avsluta desamma.

Enligt min mening föreligger emellertid starka skäl för avskaffande av censorssystemet redan före den avsedda tidpunkten. Censorsinstitutionens dimensioner har undanröjt garantierna för den effekt, som ursprungligen avsågs med densamma. Det kan ifrågasättas om inte detta förhållande kan ha negativ pedagogisk effekt. Av stor betydelse i förevarande sammanhang är vidare att studentexamen 1968 på grund av förändrade flyttbestämmelser måste komma att få annan karaktär än tidigare. Det kan också finnas anledning erinra om att kostnaderna för censorerna i studentexamen är betydande och torde utgöra omkring 1,5 miljon kronor per år.

När det gäller frågan om hur studentexamen skall ordnas under de två återstående åren, därest censorinstitutionen avskaffas, kan flera alternativa lösningar tänkas. Examinationsordningen vid fackgymnasierna torde kunna tagas som förebild. Sålunda skulle den centralt givna provningen kunna bibehållas och studiernas avslutning i övrigt ske på samma sätt som vid handelsgymnasierna, varigenom de lärare som undervisat eleverna i gymnasiet inte bara som nu ansvarar för betygssättningen utan också äger avgöra om elevens examen skall godkännas eller icke. Examen skulle även kunna övervakas och ledas av examensombud i enlighet med vad som förekommer vid de tekniska gymnasierna.

Med hänvisning till vad som ovan anförts hemställer jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen

Interpellation ang. handledningen av lärarkandidater

för ecklesiastikdepartementet få ställa följande fråga:

Är herr statsrådet beredd att vidtaga åtgärder i syfte att avskaffa systemet med censorer i studentexamen redan före examinationen år 1967?

Denna anhållan bordlades.

§ 15**Interpellation ang. handledningen av lärarkandidater**

Ordet lämnades på begäran till

Herr KÄLLSTAD (fp), som yttrade:

Herr talman! Vid lärarhögskolorna utbildas bl. a. blivande ämneslärare, som under den s. k. praktikterminen har sin tjänstgöring förlagd till viss skola, ofta utanför lärarhögskoleorten. Lärarkandidaterna skall därvid handledas av sina metodiklektorer, vilka också har att i visst samråd betygsätta de blivande lärarna. Denna verksamhet förutsätter att lektorerna vid besök ute i skolorna tar del av kandidaternas undervisningsförmåga. Den reseaktivitet, som på så sätt utbildas, tenderar emellertid att bli mycket omfattande beroende på att lektorerna tvingas resa runt i praktiskt taget hela landet för att kunna fullgöra sina handledaruppdrag. Det förefaller som om denna reseverksamhet är ett dåligt utnyttjande av högt kvalificerad arbetskraft. Dessutom medför denna icke rationella ordning vissa merkostnader för statsverket.

Kandidaternas placeringssorter bestäms i viss mån av deras ämneskombinationer. En ovanlig kombination kan medföra placering på avlägsen ort. Det kan således mycket väl inträffa, att lärarhögskolan i Stockholm skickar elever till Göteborg, medan lärarhögskolan i Göteborg sänder en del av sina elever till stockholmsskolor. På samma sätt kan metodiklektorerna resa om varandra. Praxis har nämligen varit att

låta respektive elev behålla samma lärare under hela utbildningstiden.

Den handledning som lärarkandidaterna skall och bör erhålla torde utan större olägenheter kunna ges av praktikskolans egna lärare. Lektorernas besöksverksamhet skulle då kunna inskränkas till enbart betygssättande. Då emellertid betygssättningen författningsmässigt är reglerad så, att 80 % av kandidaterna skall ha samma betyg, torde även den delen av metodiklektorernas verksamhet kunna begränsas till förmån för exempelvis vetenskapliga eller pedagogiska uppgifter av annat slag.

Med hänvisning till vad sålunda anförts hemställer jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet få ställa följande fråga:

Vill herr statsrådet medverka till att åtgärder vidtas i syfte att begränsa den reseverksamhet, som lärarhögskolornas metodiklektorer nu tvingas till genom rådande utbildningssystem?

Denna anhållan bordlades.

§ 16

Tillkännagavs, att Kungl. Maj:ts proposition nr 132, med förslag till lag angående ändring i lagen den 4 juli 1954 (nr 483) om undervisning och vård av vissa psykiskt efterblivna, m. m., överlämnats till kammaren.

Denna proposition bordlades.

§ 17

Till bordläggning anmäldes riksdagens förvaltningskontors skrivelse angående bemyndigande att fastställa personalförteckningar i vissa fall m. m.

§ 18**Meddelande om enkla frågor**

Meddelades, att herr talmannen tillställts fyra enkla frågor, nämligen av: herr *Gustavsson* i Alvesta, till herr

statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet angående elevers skolplikt vid lockout beträffande lärare,

herr *Westberg*, till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet angående vägnslagen för Gävleborgs län,

herr *Fridolfsson* i Stockholm, till herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet angående skollagens bestämmelse om närvaroplikt, och

herr *Jansson*, till herr statsrådet och chefen för försvarsdepartementet angående åtgärder mot brister inom militär-sjukvården.

§ 19

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här efter kl. 16.11.

In fidem
Sune K. Johansson

Torsdagen den 27 oktober

Kl. 16.30

Förhandlingarna vid detta sammanträde leddes av herr förste vice talmanen.

§ 1

Svar på fråga ang. det organisatoriska underlaget för löneförhandling

Ordet lämnades på begäran till

Chefen för civildepartementet, herr statsrådet GUSTAFSSON, som yttrade:

Herr talman! Herr Nordstrandh m. fl. har till ecklesiastikministern ställt frågor som har samband med den pågående lärarkonflikten.

I anledning av dessa frågor får jag meddela, att frågor och interpellationer som gäller de direkt berörda parterna i lärarkonflikten inte kommer att besvaras så länge konflikten pågår.

Vidare anförde:

Herr NORDSTRANDH (h):

Herr talman! Jag ber att få tacka civilministern för svaret — även om det sannerligen inte var mycket att tacka för. Civilministern är tyvärr i sin fulla rätt att låta bli att svara på en obehag-

lig fråga, också när denna fråga — observera formuleringen av den — är helt principiell och generell och endast till tiden slumpvis råkar sammanfalla med en rad märkliga och uppseendeväckande handlanden av avtalsverket och ecklesiastikdepartementet i de förhandlingar som föregick den nu pågående konflikten rörande lärarlönerna — ägeranden som inger allvarliga principiella betänkligheter.

Jag har egentligen ställt frågan till ecklesiastikministern — jag vill understryka det. Han viker behändigt undan. Civilministern kallas fram att diskutera en annans huvudvärk — och även han ger sig i väg. Då jag inte kan debattera med mig själv — något som i och för sig vore en fascinerande upplevelse — får jag alltså ge upp, besegrad av två flyende stridsmän på väg mot nya, djärva mål. — Tillåtes jag dock i anledning av det s. k. svaret fråga, om ecklesiastikministern eller civilministern ämnar ge ett verkligt svar *självmant*, när konflikten upphört, eller måste jag då framställa en ny fråga för att försöka få i gång adrenalinsöndringen och tankeverksamheten?

Svar på fråga ang. frihet från återbetalningsskyldighet beträffande vissa studiemedel i samband med lärarstrejken

Chefen för civildepartementet, herr statsrådet GUSTAFSSON:

Herr talman! Jag skall givetvis inte ta upp någon diskussion i själva sakfrågan, men det kan väl ändå vara skäl att peka på ett par omständigheter som tycks ha förbigått herr Nordstrandh.

Riksdagen har så gott som enhälligt beslutat att inrätta ett statens avtalsverk, som skall svara för förhandlingarna på det statliga området. Man har också i samband därmed inrättat en riksdagens lönelegation, som skall företräda de arbetsgivarintressen som förut riksdagen i sin helhet företrädde. Jag har därför ansett det olämpligt att vi under en pågående avtalsrörelse här skulle diskutera detaljer och olika faser i ett förhandlingsförlopp. Den diskussionen hör hemma i riksdagens lönelegation, och den delegationen hålls också fortlöpande informerad om de skilda faserna — om bud, motbud och åtgärder i avtals- och förhandlingsfrågor.

Det är alltså detta som är anledningen till att jag anser det inte vara lämpligt att vi här skulle diskutera detaljerna i avtalsförloppet så länge detta är i gång.

Herr NORDSTRANDH (h):

Herr talman! Jag vill understryka, att — vilket torde framgå av vad jag sade nyss — min avsikt självfallet ingalunda var att gå in på innehållet i de löneförhandlingar som pågår, utan det är den principiella frågan det rör ig om: hur den förhandlingsordning, som vi har skapat, fungerar eller av regeringen tillåtes fungera — ty det är väl ändå regeringen som agerar bakom det hela. När civilministern hänvisar till riksdagens lönelegation, vill jag framhålla, att det inte är denna som har stiftat den lag, som är grundvalen för de förhandlingar med inslag av strejk och lockout, vilka nu pågår. Det är

riksdagen som har stiftat lagen. Denna fråga skall diskuteras av riksdagen, inte av riksdagens lönelegation. Detta är att ännu en gång smita undan.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 2

Svar på fråga ang. frihet från återbetalningsskyldighet beträffande vissa studiemedel i samband med lärarstrejken

Ordet lämnades på begäran till

Chefen för ecklesiastikdepartementet, herr statsrådet EDENMAN, som yttrade:

Herr talman! Herr Källstad har frågat, om jag vill medverka till att de studiemedel som de studerande uppbär under den av lärarstrejk eller eventuell lockout förlängda studietiden, blir återbetalningsfria.

Jag vill först ta tillfället i akt informera kammaren om att en nyligen genomförd författningsändring möjliggör utbetalning av studiemedel till studerande vid t. ex. universitet och högskolor som bedriver studier under pågående arbetskonflikt. Förutsättningen är därvid — som centrala studiehjälpsnämnden efter överläggningar med företrädare för Sveriges förenade studentkårer meddelat — att de studerande bedriver sina studier på egen hand i den omfattning som det är möjligt och därvid utnyttjar de utbildningsresurser som står till buds.

Herr Källstads fråga kan för dagen — jag upprepar: för dagen — ej besvaras, eftersom det ej är möjligt att överblicka verkningarna av konflikten, innan den är bilagd.

Vidare anförde

Herr KÄLLSTAD (fp):

Herr talman! Jag vill först uttala mitt tack till statsrådet Edenman för svaret på min enkla fråga angående frihet från återbetalningsskyldighet beträffande

Svar på fråga ang. förutsättningarna för undervisningen vid det nya gymnasiet

fande vissa studiemedel i samband med lärarstrejk och lockout. Statsrådet har hänvisat till en nyligen genomförd författningsändring, som möjliggör utbetalning av studiemedel.

Riksdagen har antagit en studiemedelsförordning, enligt vilken det rent principiellt gäller att de studerande har rätt till studiemedel. Jag anser det vara ett rättvisekrav att de studerande hålls skadeslösa i en nödsituation, t. ex. om lärarstrejk och lockout inträder. Då försätts de studerande i en tvångssituation, och jag anser att de bör ha kompensation under den tid som konflikten varar. De kan ju inte på förhand försäkra sig mot en sådan situation.

Om den pågående arbetskonflikten skulle bli långvarig, kan konsekvensen för de studerande bli att de lider ekonomiska förluster i form av större skuldsättning än nödvändigt. De studiemedel som de får under den tid strejk eller lockout pågår bör enligt min mening vara återbetalningsfria.

En förutsättning för att kunna få studiemedel är för närvarande att man kan uppvisa studieintyg med underskrift av lärare. Under en strejk bör det vara möjligt att få studiemedel utan studieintyg. Förhållandena kan under en sådan period vara olika för olika studerande. Somliga tar sig kanske ett arbete medan andra ägnar sig åt självstudier. Det blir kanske närmast en förhandlingsfråga vilken storlek de studiemedel som skall utgå bör få. Blir en konflikt långvarig, bör man kunna föra över i varje fall en del av medlen till den s. k. bidragsdelen.

Jag vill än en gång framföra ett tack för svaret.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 3

Svar på fråga ang. förutsättningarna för undervisningen vid det nya gymnasiet

Ordet lämnades på begäran till

Chefen för ecklesiastikdepartementet, herr statsrådet EDENMAN, som yttrade:

Herr talman! Herr Nordstrandh har frågat mig, hur jag bedömer förutsättningarna för undervisningen vid det nya gymnasiet med avseende på förefintliga resurser i fråga om undervisningspersonal, lokaler samt läroböcker och undervisningshjälpmedel i övrigt.

Fortbildningen av lärare för det nya gymnasiet genomförs planenligt. Gymnasiets och övriga gymnasiala skolformers förseende med nya lokaler är, i den mån nyinvesteringar erfordras, givetvis något som måste genomföras successivt. Detta förutsattes också vid riksdagsbeslutet om gymnasiereformen. Enligt en av skolöverstyrelsen företagen undersökning fanns den 1 september 1966 läroböcker färdigställda i samtliga ämnen i gymnasiets första årskurs. För statsbidrag till anskaffande av stadigvarande undervisningsmateriel har för innevarande år anslag beräknats i enlighet med gymnasieutredningens av statsmakterna godtagna förslag, och enligt inhämtade uppgifter motsvaras dessa väl av faktiska nyanskaffningar från kommunernas sida.

Till slut vill jag meddela att enligt vad jag erfarit från skolöverstyrelsen gymnasieinspektörerna nu avslutat första delen av den inspektionsplan som gjorts upp. Det innebär att samtliga gymnasier i landet besökts av inspektör. Inspektionen gav vid handen att gymnasiet fått en gynnsam start.

Vidare anförde:

Herr NORDSTRANDH (h):

Herr talman! Jag ber att få tacka ecklesiastikministern för svaret, vilket, om också kortfattat, var ett verkligt svar — även om jag, stödd på andra informationskällor, ingalunda på alla eller ens de flesta punkter kan dela hans mening.

Orsaken till att jag ställde denna fråga, som onekligen har ett visst sam-

Svar på fråga ang. förutsättningarna för undervisningen vid det nya gymnasiet band med den andra frågan, som jag inte fick besvarad — hade herr Edenman anat detta samband, hade jag väl inte fått något svar nu heller — är närmast den, att jag inte förstår hur ecklesiastikministern i medvetande om de bristande resurserna i fråga om kompetent undervisningspersonal, adekvata lokaler, färdigställda läroböcker — om det nu förhåller sig på annat sätt än ecklesiastikministern sade i svaret — och tekniska hjälpmedel vågat bidra till strandningen av de ömtåliga förhandlingarna med den mycket beklagliga åtföljande konflikten. När jag nu hör herr statsrådets bedömning av de förefintliga resurserna för det nya gymnasiet förstår jag emellertid att han närmast hälsar lockout och strejk om inte med tillfredsställelse — det vore för mycket sagt — så dock med upphöjd likgiltighet. Allt är väl beställt efter vad jag kan utläsa av svaret — jag har papperet framför mig — och några lärare i disponibilitet betyder så litet i den stora välmågan.

Nej, herr statsråd, det är inte väl beställt. Oreda hotar i det nya gymnasiet första årskurs, givetvis ännu mer nu sedan lärarkonflikten tillkommit. Även oavsett denna är resurserna inte tillräckliga. Det nya gymnasiet och fackskolan har — vilket icke var förutsättningen för riksdagsbeslutet — tvingats starta med brister på fyra väsentliga punkter: lokaler, om de inte möjligen skall undantagas, utrustning, i någon mån läroböcker och lärare. Det är den allmänna bild som man får av en annan informationskälla än den som ecklesiastikministern åberopat, nämligen en enkät som Lärarnas riksförbund låtit anställa bland landets gymnasie- och fackskolerektorer om läget vid läsårsstarten. Därutöver har jag själv — jag säger själv, eftersom jag har tjänstgjort i skolväsendet ända till riksdagens början och har ögon att se med och öron att höra med — vissa kunskaper om en av landets största kommuner, och des-

sa kunskaper är alltså grundade på självsyn.

Denna bild av de två nya skolformer- nas startsvårigheter stämmer inte riktigt med dem som här målas upp av ecklesiastikministern. Dessa brister går ut över lärarna och undervisningen och därmed över eleverna. Det är inte första gången — varnande röster har inte saknats — som detta händer i samband med en skolreform. Jag vill bara konstatera detta; jag medger att läget är besvärligt och att det inte finns mycket mer att göra än att successivt försöka bygga upp skolan. Det sades dock innan vi startade att sådant skulle komma att inträffa, och det har inträffat.

Chefen för ecklesiastikdepartementet, herr statsrådet EDENMAN:

Herr talman! Jag hör på herr Nordstrandh att han gärna vill åstadkomma en adrenalininjektion, för att citera honom. Jag tror inte att det kommer att lyckas, om han vill använda konflikten som utgångspunkt för ett sådant försök. Den reaktionen får herr Nordstrandh som framstående medlem av en av de stridande organisationerna alldeles själv svara för. Jag kan ju inte gärna stå upp och påstå, att herr Nordstrandh talar osanning när han skildrar läget vid vissa gymnasier. Men, herr Nordstrandh, jag kan lika litet påstå att en samling gymnasieinspektörer talar osanning. Jag har i min hand, herr talman, ett referat från deras nyligen avslutade inspektion. Jag är övertygad om att herr Nordstrandh — som är ordförande i lektorernas förening, om jag inte misstar mig — känner åtskilliga av dessa inspektörer.

Enligt deras rapport är erfarenheterna av det nya gymnasiet påtagligt positiva. Det har noterats hur engagerat lärarna gått in för verksamheten. Lokalsvårigheter har ibland framstått som ett hinder för verksamheten, står det i rapporten. Detta känner vi ju alla till. Det skulle ju vara helt verklighetsfräm-

Svar på fråga ang. urvalsprinciperna för vård på sjukhus

mande att påstå att allting på lokalfronten för skolans del är tip-top. De äldre gymnasiebyggnaderna, säger inspektörerna, är i dag inte avpassade för denna form av undervisning och det tar givetvis tid att inom den gamla byggnadens ram få erforderliga lokaler. Försök att skapa ett institutionssystem, grupprum, materialrum etc. har dock gjorts på flera håll och blivit till nytta för undervisningen. AV-utrustningen är i regel god, medan brister däremot noteras beträffande uppsättningen av litteratur o. d.

I mitt svar till herr Nordstrandh strök jag under att läroböcker var färdigställda den 1 september i samtliga ämnen.

Vidare noterar man också den centrala roll för arbetet på det nya gymnasiet som studierektor fått på många håll. Det är uppenbart, heter det, att mycket av den planering, samverkan etc. som måste äga rum fungerar särskilt bra, där studierektor i första hand fått ägna sig åt denna uppgift.

Jag menar att skolöverstyrelsen verkligen har ett fast material att stödja sig på, och det har självfallet jag också när jag här i kammaren påstår att utfallet i starten har varit gott.

Herr NORDSTRANDH (h):

Herr talman! Jag påstår givetvis inte att gymnasieinspektörerna eller andra personer i något avseende medvetet talar osanning. Det beror på hur man ser på saken, och hur man *vill* se på saken, hur man vill mäta saken och hur pass intimt man kommer i kontakt med den, tidrymden m. m. Jag har som underlag en enkät, besvarad av landets gymnasie- och fackskötarektorer, om läget vid läsårsstarten, och den ger en annan bild av förhållandena än den som ecklesiastikministern och delvis gymnasieinspektörerna ger. Det är en snabbenkät med relativt schematiska frågeställningar och bundna svarsalternativ, som givetvis inte kan fånga alla de nyanser som

en noggrann och mera detaljerad undersökning skulle uppvisa — en undersökning som förvisso också kommer att göras.

Lokalsvårigheterna känner vi till. Det är riktigt att man inte kan riva huset och bygga ett nytt. Men man har ju på många håll inte ens haft möjligheter att göra några ombyggnader. Jag har själv högst påtagligt konfronterats med bristen på ämbetsrum m. m. Ingenting har kunnat göras.

Lärarna är engagerade, meddelar herr Edenman. Jag konstaterar detta beröm åt männen på fältet, men det räcker inte med bara engagemang från lärarnas sida, utan man måste också vara kunnig. Man måste behärska det ämne som man undervisar i. Det hjälper inte bara med pedagogik. Det är anmärkningsvärt att så många som en tredjedel av lärarna enligt enkäten tycks sakna fullständig utbildning för den tjänst som de uppehåller.

Det är möjligt att läroböckerna har varit färdigställda till starten, men nog måste de vara på platsen också, d. v. s. i klassrummet och i lärjungarnas händer, innan man kan säga att allt är väl beställt.

Jag skall inte trötta kammaren med att föra fram fler punkter. Eljest kunde nog ecklesiastikministern och jag stå här och träta en god stund om denna fråga. Min uppfattning är dock att läget icke på långt när är så skönt som ecklesiastikministern har velat framställa det.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 4

Svar på fråga ang. urvalsprinciperna för vård på sjukhus

Ordet lämnades på begäran till

Chefen för socialdepartementet, herr statsrådet ASPLING, som yttrade:

Herr talman! Herr Wiklund i Stock-

Svar på fråga ang. urvalsprinciperna för vård på sjukhus

holm har frågat om principerna för intagning av patienter på sjukhus.

Bestämmelser om intagning på sjukhus m. m. finns i sjukvårdslagen och sjukvårdsstadgan. Enligt dessa författningar är det vederbörande överläkare eller sjukhemsläkare som beslutar om intagningen, vilken skall ske i den ordning som betingas av behovet av vård och observation. Lagen öppnar också möjligheter till s. k. centraliserad intagning. Sjukvårdsstyrelsen kan förordna en särskild läkare att centralt verkställa hänvisning till sjukhem för långvarigt kroppssjuka. Sjukhemsläkarna är då skyldiga att ta in sådana patienter utan vidare prövning av vårdbehovet. Motivet för dessa bestämmelser har varit angelägenheten av att de tillgängliga vårdplatserna disponeras med hänsyn tagen till hela sjukvårdsområdets behov.

Enligt min mening finns för närvarande inte någon anledning att revidera dessa bestämmelser.

Vidare anförde:

Herr WIKLUND i Stockholm (fp):

Herr talman! I tisdags hölls i Stockholm en stor konferens om sjukhusinformation. En av konferensordförandena var en av socialministerns före detta kolleger, den ärade ledamoten av denna kammare Gösta Skoglund. Enligt pressreferat yttrade herr Skoglund vid detta tillfälle, att allmänheten har rätt till bättre information om det viktiga samhällsområde som sjukvården utgör.

Jag ber att få tacka socialministern för att han begagnat det tillfälle till sådan information om sjukvården, som min enkla fråga givit honom. Jag är dock av den uppfattningen att svaret kunnat vara mer upplysande. Det går inte att avhjälpa det här aktualiserade problemet vid våra sjukhus med redovisning av och hänvisning till lagbestämmelser.

Vad jag, herr talman, särskilt haft i tankarna är åldringarna, vilka som be-

kant utgör en växande grupp medborgare i samhället. Vi försöker, riktigt nog, så länge som möjligt hålla dem kvar som vanliga medborgare ute i samhället. Men så händer det naturligt nog, att dessa människor drabbas av någon akut sjukdom — jag har begränsat min fråga till sådana sjukdomsfall.

De gamla som drabbas av en akut sjukdom tycks inte kunna vara säkra på att rätten till sjukvård genom inläggning på sjukhus kvarstår som en stabil och obegränsad garanti i deras fall. Deras möjligheter att konkurrera med sjuka i yngre åldrar om den kanske enda platsen på ett sjukhus som i ögonblicket står ledig är tydligen begränsade.

Säkert är det många av kammarens ledamöter som har egna, kanske konkreta och ganska handgripliga erfarenheter av hur gamla personer får åka skytteltrafik mellan sjukhuset och hemmet i sådana sjukdomstillstånd. En läkare som nyligen remitterade in min svärfar till sjukhuset sade med visst eftertryck till oss släktingar, då gamlingen kom tillbaka i ambulans — såvitt vi kunde bedöma lika sjuk som förut: »Man måste stå på sig, förstår ni väl, om man i vår tid skall kunna få stanna på sjukhus.» Ett par dagar senare dog han som poliklinikfall, återförd till sjukhuset men icke inlagd där; han befann sig vid tillfället i ett sidorum till polikliniken.

Man kan tänka sig hur det hade gått om han inte haft några anhöriga att låta till. Man hittar ju inte så sällan åldringar som legat och dött i fullständig ensamhet utan att ha fått någon som helst hjälp till sjukvård.

Även om, herr talman, oron beträffande urvalsprinciperna kan vara ogrundad så till vida som läkarna gör så gott de kan utifrån sina medicinska bedömningar, råder det osäkerhet bland de gamla och bland allmänheten om inte t. ex. yngre sjuka ges företräde vid sjukhusporten. Sådana känslor — de må vara ogrundade eller inte — hör också

Svar på fråga ang. urvalsprinciperna för vård på sjukhus

till den konkreta verkligheten. Jag vill gärna tillfoga att det i och för sig är naturligt om man skulle vara benägen att ge prioritet åt unga, som har livet framför sig, och alltså sneglar på åldersuppgiften i remissen, då resurserna är så otillräckliga som de är.

Det förhållandet, att det dock är de gamla som genom sitt arbete och sina skatter byggt upp detta samhälle och dess sjukvård, borde motivera att det skapas rimlig rättvisa i trängseln om sjukhusplatserna. Annars är man ju farligt nära en gradering av människovärdet, en diskriminering av vissa sjuka.

Om nu — som fallet tycks vara — urvalsfrågan avgöres av läkaren helt på medicinska grunder, vill allmänheten gärna veta vilka dessa grunder eller urvalsprinciper är. Om det, herr talman, inte finns några generella principer utan det enbart är fråga om medicinska bedömningar in casu, måste väl detta bara öka osäkerhetskänslan bland de gamla när de skall till att dö och gärna vill dö i hägnet av ett sjukhus och med tillgång till personal som är speciellt kompetent när det gäller frågor om liv och död. Dessa människor hade under sin levnadstid satsat på att få fram en garanti om hjälp och vård i den yttersta stunden, men de känner sig inte säkra på att denna garanti nu längre existerar för dem.

När det nu är så, att inte alla som behöver sjukhusvård kan få sådan, och då sålunda bristen på vårdplatser slår sönder en av humanitets- och välfärds-samhällets grundregler, måste onekligen andra hänsyn än de medicinska vårdkraven komma in i bilden. Vilka hänsyn är det då, herr statsråd, fråga om? Hur och var sker avvägningen? Hur pass berättigade är de olika hänsyn det i så fall kan bli fråga om?

Chefen för socialdepartementet, herr statsrådet ASPLING:

Herr talman! Jag är övertygad om att

sjukvårdens huvudmän i dag gör en mycket värdefull insats inte minst på upplysningssidan då det gäller sjukvården ute i landet, och jag är övertygad om att just min förre kollega i regeringen, herr Skoglund, har gjort värdefulla insatser på den punkten.

Jag har svarat på den fråga som herr Wiklund ställde till mig, nämligen på frågan om vilka urvalsprinciper som för närvarande tillämpas respektive vilka principer som enligt min mening bör tillämpas vid intagning på sjukhus, speciellt med tanke på vikten av att tillgodose såväl ålderspensionärer i behov av akutsjukvård som övriga personer som har behov av sjukvård. Jag har hänvisat till sjukvårdslagen och sjukvårdsstadgan, då jag anser att bestämmelserna däri klart utsäger vilket förfaringssätt som bör tillämpas.

Jag är också övertygad om, herr Wiklund, att de läkare och myndighetspersoner som har ansvaret i hög grad handlar med sikte på den enskilda människans bästa. Det är klart att i ett vidare sammanhang är detta också en fråga om resurser, och jag vill, herr talman, utan att förlänga denna debatt om en enkel fråga ändå peka på vad som sker i vårt land just för att vidga resurserna för långtidssjukvården.

År 1964 hade riksdagen att ta ställning till ett regeringsförslag, som innebar en kraftig satsning just på utbyggnaden av långtidssjukvården. Ett statligt stöd för byggandet av sjukhem infördes som bekant. Detta initiativ av regeringen har också mötts av ett starkt gensvar från landstingen och storstäderna, vilka ju svarar bl. a. för långtidssjukvården. Redan nu finns planer på att under de närmaste åren öka platsantalet med 11 000 à 12 000. Det betyder en ökning av långtidssjukvårdens resurser med inemot 50 procent. Indirekt innebär detta också en förstärkning av akutsjukvården.

Låt mig tillägga att sjukhem för långtidsvård jämte kliniker för läkarutbild-

Svar på fråga ang. urvalsprinciperna för vård på sjukhus

ning givits förtur inom sjukhusbyggnad. Riktlinjer med denna prioritering har dragits upp av socialdepartementets sjukvårdsdelegation, där bl. a. landstingen och storstäderna är företrädna. Effekten av det statliga lånestödet och prioriteringen av sjukhusbyggnad kan nu börja avläsas. Under tiden oktober 1966—december 1967 startas byggen för drygt 7 000 nya sjukhusplatser för långtidsvård. Det är sådana byggen, för vilka medicinalstyrelsen nyligen har tillstyrkt igångsättningstillstånd. Under denna tidsperiod består de nya investeringarna inom kroppsjukvården till ca 60 procent av sjukhem m. m. för långtidssjukvård.

Jag har, herr talman, velat göra detta tillägg för att visa på de insatser som i dag göres från sjukvårdshuvudmännens sida för att vidga resurserna för långtidssjukvården och inte minst därigenom skapa en ökad trygghet för de gamla.

Herr WIKLUND i Stockholm (fp):

Herr talman! Jag är alldeles övertygad om att sjukvårdshuvudmännen på många håll gör goda insatser för att ge allmänheten upplysningar och informationer om sjukvårdens förhållanden och om vilka vårdresurser det finns. Den nämnda konferensen visade väl dock att brister föreligger, vilka också jag pekat på. Jag tror att jag därvidlag har stöd även av herr Skoglund.

Beträffande urvalsprinciperna är det klart att jag menar att till dem hör även lagbestämmelserna. Det är alldeles givet. De har blivit redovisade i svaret. Men i ett trängt läge, när det finns mer sjukvårdsbehövande än sjukhusplatser till förfogande, måste det väl ändå bli fråga om andra överväganden än de rent medicinska. Jag var sålunda intresserad av att få reda på, om det finns några sådana urvalsprinciper. Det är möjligt att de inte finns utan att det får bero på läkarens personliga bedömande. Det är klart att denne därigenom ibland

måste komma i mycket svåra lägen. Inte minst av den anledningen skulle det vara värdefullt om det fanns vissa urvalsprinciper. Hur sådana principer skall kunna skapas lämnar jag därhän. Många läkare råkar säkerligen in i mycket svåra konfliktsituationer när de måste göra ett urval bland kanske mycket svårt sjuka människor, unga, äldre och verkliga åldringar.

Detta problem anser jag alltså inte är löst och naturligtvis är det inte löst med de nu befintliga lagstiftningsåtgärderna. Jag har i varje fall inte fått något svar på frågor av den arten, som jag har ställt i denna debatt.

Jag är tacksam till statsrådet för upplysningarna om investeringarna i sjukhusbyggen på längre sikt. Att det planeras på detta område är vi naturligtvis tacksamma för, men jag har tagit upp dagens problem och de löses inte härigenom. Därmed har jag inte på något sätt velat förringa värdet av investeringar och planeringar — det är givetvis utomordentligt angeläget att sådana göres.

Chefen för socialdepartementet, herr statsrådet ASPLING:

Herr talman! Jag skall inte förlänga debatten, men herr Wiklund frågade om det inte kunde finnas andra principer beträffande intagning etc. Jag skulle därför vilja ställa frågan: Vilka andra principer skall tillämpas för intagning på sjukhus än de medicinska?

Herr WIKLUND i Stockholm (fp):

Herr talman! Det är just den frågan jag ställer mig. Det är uppenbart att läkarna inte enbart kan ta hänsyn till rent medicinska förhållanden. När ett större antal patienter behöver sjukhusvård än det finns platser för tvingas de uppenbarligen att överväga även andra omständigheter. Jag kan inte se att de har någon annan möjlighet i det konkreta fallet.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 5

Svar på fråga ang. den allmänna tilläggspensionen för i Sverige bosatta medborgare från övriga nordiska länder

Ordet lämnades på begäran till

Chefen för socialdepartementet, herr statsrådet ASPLING, som yttrade:

Herr talman! Herr Kellgren har ställt följande fråga till mig:

»Hur snart kan man räkna med att effektiva åtgärder vidtas, t. ex. i form av information från försäkringskassorna, i syfte att bland de här i Sverige stadigvarande bosatta medborgarna från de andra nordiska länderna, vilka efter försäkringsdomstolens utslag den 15 september 1966 enligt den nordiska trygghetskonventionen är berättigade till förmåner jämlikt reglerna om försäkringen för allmän tilläggspension, sprida kännedom härom?»

Försäkringsdomstolens domslut har följande lydelse:

»Försäkringsdomstolen finner med stöd av artikel 1 i konventionen mellan Sverige, Finland, Danmark, Island och Norge om social trygghet att konventionen är tillämplig i fråga om försäkringen för allmän tilläggspension. På grund härav visar domstolen, med upphävande av riksförsäkringsverkets och försäkringskassans beslut, målet åter till försäkringskassan för ny handläggning.»

Artikel 1 i konventionen innehåller endast att konventionen omfattar förmåner, som enligt i vederbörande land vid varje tidpunkt gällande sociallagstiftning och i anslutning därtill utfärdade bestämmelser utgår vid ålderdom, nedsatt arbetsförmåga, sjukdom, olycksfall och yrkessjukdom, arbetslöshet, havandeskap och barnsbörd samt till barn, efterlevande och nödställda.

Domstolen har alltså endast tagit ställning i princip. Det närmare avgörandet av vilka rättigheter som de särskilda bestämmelserna om de olika förmånerna i konventionen ger en nordisk

medborgare ankommer i första hand på försäkringskassorna.

I ett cirkulär till försäkringskassorna den 18 oktober 1966 har riksförsäkringsverket gjort vissa uttalanden om vilka bestämmelser i konventionen som kan anses tillämpliga på tilläggspensionen och hur dessa bestämmelser bör tolkas. Vidare har verket föreskrivit, att försäkringskassorna utan särskild ansökan skall ompröva rätten till tilläggspension från och med januari 1963 eller från den senare tidpunkt från vilken pension har beviljats för att konventionen omfattade försäkrade, som är födda år 1896 och uppbär folkpension eller som är födda år 1897 eller senare och uppbär folkpension eller tilläggspension. Om kassan har kännedom om försäkrad som inte åtnjuter allmän pension men som till följd av domstolens dom kan antas vara berättigad till tilläggspension, skall kassan underrätta honom samt uppmana honom att ge in ansökan om pension.

För att underlätta kassornas arbete tillställer riksförsäkringsverket försäkringskassorna hålkort för försäkrade, som är medborgare i annat nordiskt land och som antingen är födda år 1896 och uppbär folkpension eller är födda år 1897 eller senare och uppbär folk- eller tilläggspension.

Vidare anförde

Herr KELLGREN (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka socialministern för svaret på min enkla fråga.

Det är mycket tillfredsställande att försäkringsdomstolen har fattat ett sådant avgörande i denna rättsfråga. Det innebär att man har givit innehåll åt den nordiska sociala trygghetskonventionen, och det är värdefullt inte minst ur det nordiska samarbetets synpunkt. Man har sålunda på detta sätt kunnat utbreda ATP-reformen till de nordiska medborgare som är verksamma inom vårt land. Det har naturligtvis också betydelse för framtiden på det sättet,

Svar på fråga ang. personalpolitiken inom statens järnvägar

att i den mån svenska medborgare arbetar i grannländerna de också blir delaktiga av ATP-förmåner som man nu har lagstiftat om i Norge och som man väl också så småningom kommer att lagstifta om i våra övriga nordiska grannländer. Detta är naturligtvis mycket tillfredsställande.

Jag är emellertid också mycket glad över att kunna konstatera att man, sedan försäkringsdomstolen träffade sitt avgörande, handlat mycket snabbt inom riks försäkringsverket. Det förflöt inte mer än en månad innan information om saken lämnades till försäkringskassorna, och inte nog med det: av svaret framgår också att försäkringskassorna har fått ett arbetsmaterial, så att de kan kontrollera vilka nordiska medborgare som skulle kunna vara berättigade att få tilläggs pensionsförmåner enligt ATP-systemet.

Med det anförda ber jag ännu en gång att få tacka för svaret.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 6**Svar på fråga ang. personalpolitiken inom statens järnvägar**

Ordet lämnades på begäran till

Chefen för kommunikationsdepartementet, herr statsrådet PALME, som yttrade:

Herr talman! Herr Oskarson har bett mig att i korthet redogöra för de riktlinjer som tillämpas för personalpolitiken inom statens järnvägar vid förflyttning av personal i samband med rationaliseringar.

Pensionering och annan naturlig avgång bland personalen är en av de faktorer som är av betydelse för den takt, i vilken rationaliseringsverksamheten vid SJ kan drivas. Hittills har i regel god balans mellan personalbesparande åtgärder och naturlig avgång kunnat upprätthållas. Det går emellertid ej att helt undvika, att det uppstår skillnader

i tillgång och behov av personal, såväl mellan olika yrken som mellan olika orter och geografiska områden. Orsakerna härtill är många. Bland dem som kan återverka på flera personalgrupper samtidigt kan nämnas nedläggning av trafik på olönsamma bandelar.

SJ:s allmänna målsättning är naturligtvis att underlätta omställningen för anställd personal, som berörs av sådan från lokal synpunkt mera omfattande organisationsförändring. Detta sker genom en rad generella och även från fall till fall vidtagna åtgärder. Som exempel på sådan åtgärder kan följande nämnas.

Sedan en tid tillbaka arbetar man med en totalprognos över tillgång och behov av arbetskraft under en 5 å 10-årsperiod. Med hänsyn till planerade och förutsebara rationaliseringsåtgärder kan prognosen bli ett hjälpmedel vid bedömningar bl. a. i förflyttningssammanhang. I planeringen ingår vidare att noggrant förbereda hur övertalig personal i framtiden skall disponeras i samband med förslag till rationaliseringar. Ett annat viktigt led i personalpolitiken vid rationaliseringsåtgärder är överläggningar inom samarbetsorgan mellan ledning och anställda och andra åtgärder för att informera berörd personal. Inom den interna arbetsförmedlingsverksamheten är erfarenheterna goda av den möjlighet de anställda har att uttrycka önskemål om förflyttning till olika orter där personalbehov föreligger och om övergång till andra arbetsuppgifter.

Bland andra personalpolitiska åtgärder kan nämnas uppskov med förflyttning, personliga löneförmåner i samband med tvångsförflyttning, hjälp med bostadsanskaffning, inlösen av egna hem och omskolning.

En klar strävan att mildra verkningarna av nödvändiga personalförflyttningar har ej minst i år kommit till uttryck genom ytterligare förmåner till personalen i samband med förflyttning

Svar på fråga ang. personalpolitiken inom statens järnvägar

föränledd av rationaliseringar och organisationsförändringar. Överenskommelser har i juni 1966 träffats med Svenska järnvägsmannaförbundet om ett 12-punktsprogram med olika åtgärder för personalen i anslutning till rationaliseringarna och strukturförändringarna vid SJ. Vidare har Kungl. Maj:t för budgetåret 1966/67 lämnat SJ vissa bemyndiganden att inlösa sådana egna hem som ägs av tvångsförflyttad personal.

Vidare anförde:

Herr OSKARSON (h):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för det koncentrerade men enligt min mening ändå utförliga svaret på min fråga.

Låt mig emellertid, herr talman, få ett par minuter för att redogöra för ett konkret fall där, efter vad jag kan förstå, handläggningen av ärendet i många stycken inte överensstämmer med de riktlinjer som statsrådet här har angett i sitt svar.

Det gäller bortrationaliseringen av 23 lokbitrådestjänster i Halmstad. Det är en omfattande organisationsförändring mot bakgrunden av att hela styrkan av lokpersonal vid stationen är cirka 65 befattningshavare. Den första orienteringen om SJ:s rationalisering i fråga om dessa tjänster delgavs vid ett sammanträde i slutet av januari innevarande år. Någon utredning angående de ekonomiska fördelar som skulle vinnas genom den tänkta rationaliseringen presenterades inte — inte heller någon tidsplan för genomförandet. Däremot framfördes enligt protokollet att systemet med automatisk hastighetsövervakning och radioförbindelse mellan lok och fast anläggning kunde väntas bli infört med början om 4—5 år, vilket i sin tur skulle medföra en kraftig minskning av lokbitrådestjänsterna.

I mars månad gavs en ny orientering inför företagsnämnden. Där kom inget

nytt fram. Under sommaren — i juni månad — tillsattes ett antal ledigförklarade lokförartjänster vid Halmstadsstationen. Från personalorganisationerna gjordes då framställning om att kvalificerade sökande i Halmstad som hotades av förflyttning i första hand skulle tas i anspråk. Så skedde inte; bl. a. anställdes två sökande från annan ort.

Den 12 oktober mottog 23 lokbitråden ett brev med frågeformulär som skulle besvaras senast den 24 oktober. På tolv dagar skulle alltså dessa befattningshavare lämna besked om huruvida de ville flytta till Malmö, Göteborg eller Hälsingborg nästkommande vår, alltså till den 28 maj 1967 då den nya tågtidtabellen träder i kraft. Omskolning i viss utsträckning erbjöds också. Detta var, som en tidning uttryckte det, ett verkligt chockbesked för de 23 befattningshavarna och deras familjer. Många av dessa har egna hem som de mödosamt arbetat ihop, barn i skolåldern, förvärvsarbetande fruar, föräldrar och vänner i Halmstad. De trivs där, vilket är helt naturligt, och de vill stanna och önskar absolut inte flytta till någon av de nyssnämnda städerna för att där ställa sig i en flerårig bostadskö.

Vad som här sagts innebär inte att lokbitrådespersonalen i Halmstad inte har full förståelse för SJ:s strukturrationalisering. De förstår helt och fullt att denna ständigt måste pågå i den allt hårdare konkurrensen. Det finns emellertid vissa önskemål och krav från personalens sida som jag anser är berättigade och som bör kunna tillgodoses, och det är viktigt att detta sker vid den fortgående rationaliseringen.

Jag vill sammanfatta kraven på följande sätt. För det första bör det göras en ekonomisk utredning, eller beräkning, vars resultat framläggs för personalen och som visar de fördelar som kommer verket till godo genom de förutsedda rationaliseringarna. För det andra bör det också göras upp en långtidsplan av vilken framgår vilka in-

Svar på fråga ang. personalpolitiken inom statens järnvägar

dragningar eller förflyttningar som är nödvändiga och vid vilka tidpunkter dessa avses äga rum. För det tredje, även om den administrativa ledningen centraliseras till ett fåtal större orter, bör på vissa mellanstationer lokpersonalen få stanna kvar och där utgöra en grupp som leds och administreras från centralorten. Därigenom kan personalen på mellanstationerna, åtminstone under en övergångsperiod, bibehålla sina nuvarande bostadsorter. En sådan ordning medför även påtagliga fördelar på så sätt, att bortovaron från hemmet vid tjänstgöring kan nedbringas, och därmed elimineras också spilltid.

Herr statsråd! Jag ber ännu en gång att få tacka för svaret, men hoppas att statsrådet vill medverka till att dessa berättigade personalkrav blir tillgodosedda vid det fortsatta rationaliseringsarbetet inom SJ.

Chefen för kommunikationsdepartementet, herr statsrådet **PALME**:

Herr talman! Jag har lämnat svar beträffande de generella riktlinjerna för personalpolitiken, och om dessa i vissa fall inte har tillämpats är det mycket beklagligt. Jag kan inte yttra mig om vad som har skett i detta speciella fall.

Jag vet av erfarenhet att det när jag får en generell fråga som denna ligger i allmänhet något konkret fall bakom. Jag måste bekänna att jag i detta fall har gissat fel. Jag trodde att det möjligen var personalåtgärderna i samband med nedläggningen av järnvägen Vislanda—Halmstad, som herr Oskarson åsyftade, och har alltså noga undersökt hur det gick till härvidlag, och enligt SJ har det gått rätt friktionsfritt. Nu visar det sig att det gäller ett annat enskilt fall, som jag inte har kunnat undersöka.

Av de punkter som herr Oskarson frågat om ingår såvitt jag förstår de två första i de riktlinjer som vi är över-

ens om. Beträffande den tredje, som gäller lokpersonalens placering, måste det göras en avvägning mellan kostnadsaspekterna och hänsynen till vad som kan vara bäst för den enskilde befattningshavaren, och då är det omöjligt att fastslå en mall. Där måste man handla från fall till fall och bedöma alla i sammanhanget ingående faktorer.

Herr **OSKARSON** (h):

Herr talman! Jag ber om ursäkt om jag fört statsrådet bakom ljuset. Det var inte avsikten med min fråga. Men i viss mån gläder det mig kanske.

Jag håller med statsrådet om att de allmänna riktlinjerna i det svar jag fått i stort sett sammanfaller med önskemålen i de punkter jag angivit, dock icke punkt 3. Där tror jag emellertid att de personer som tjänstgjort länge i och har stor erfarenhet av dessa befattningar — och som dessutom kan anföra exempel från andra orter där denna organisation tillämpas — kan intyga att organisationen fungerar mycket bra. Jag kan också här nämna två sådana orter, nämligen Ängelholm och Strömsnäsbruk. Den saken får dock kommande utredningar klara ut. Önskemålen finns, och jag vet att de är berättigade.

Men det väsentliga är, herr statsråd, att både riktlinjerna i svaret och önskemålen i de punkter jag angivit blir förverkligade i praktiken.

Chefen för kommunikationsdepartementet, herr statsrådet **PALME**:

Herr talman! Vi tycks ju i stort sett vara överens.

När det gäller personalens placering kan man aldrig helt bortse från kostnadsfrågan, och jag vet att man på SJ där gör en bedömning. Man är trängd ekonomiskt men försöker ändå att ta hänsyn till personalen, vilket inte alltid är så lätt.

Herr Oskarson fann ett visst nöje i att han lyckats lura mig in på fel spår, men efter det som herr Oskarson nu

Svar på fråga ang. personalpolitiken inom statens järnvägar

anfört skall han inte lura mig in på ett annat och väsentligare område, nämligen att upprepa de krav på en kraftig prutning av driftersättningen till statens järnvägar som hans parti ställde sig bakom i våras.

Herr **OSKARSON** (h):

Herr talman! Det där sista kom inte alldeles oväntat.

Här gäller det emellertid en rationaliseringsfråga, och vi är överens om att rationaliseringarna måste fortgå. Men det gäller att inom rationaliseringens ram på bästa tänkbara sätt tillvarata möjligheterna att tillgodose personalens önskemål beträffande tjänstgöringsförhållandena — och det finns många sådana möjligheter!

Det kan väl ändå inte vara riktigt att 23 befattningshavare får 12 dagar på sig att bestämma vilken av angivna städer de vill flytta till. Jag har både brevet och frågeformuläret med mig, om statsrådet vill ta del av dem senare. Då måste det uppstå så stora personliga problem i fråga om bostäder, utbildning för barnen o. d. att det är orimligt att begära att de skall svara på denna korta tid.

Nu har dessa befattningshavare efter mängder av uppvaktningar och diskussioner fått anstånd och löfte om att det inte blir fråga om förflyttningar före hösten 1967.

Vad jag och många med mig tycker är att denna rationalisering, såvitt avser informationen till personalen, inte har skötts på det sätt på vilket den bort skötas.

Chefen för kommunikationsdepartementet, herr statsrådet **PALME**:

Herr talman! Vad beträffar hänsynen till personalen är vi helt överens. Av det senaste anförandet framgår att i detta fall personalen och dess organisationer tydligen i hög grad varit på alerten för att slå vakt om sina intres-

sen, och det tycker jag är både naturligt och glädjande.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 7

Justerades protokollet för den 21 innevarande oktober.

§ 8

Herr förste vice talmannen meddelade, att herr Asp enligt till kammaren inkommet läkarintyg vore sjukskriven under tiden den 5 innevarande oktober—den 13 nästkommande november.

Herr Asp beviljades ledighet från riksdagsgörömlen under angivna tid.

§ 9

Meddelande ang. plan för kammarens arbete under höstsessionen

Herr **FÖRSTE VICE TALMANNEN** yttrade:

Till kammarens ledamöter har utdelats en av talmanskonferensen godkänd preliminär plan för behandling i kamrarna av utskottsutlåtanden under höstsessionen. Planen har uppgjorts på grundval av uppgifter som lämnats av utskotten. Om statstjänstemannastrejken medför försening av propositioner påverkar detta planen. Givetvis måste man under alla förhållanden räkna med tidsförskjutningar beträffande en del ärenden.

§ 10

Föredrogs och hänvisades till lagutskott Kungl. Maj:ts å bordet vilande proposition nr 132, med förslag till lag angående ändring i lagen den 4 juni 1954 (nr 483) om undervisning och vård av vissa psykiskt efterblivna, m. m.

§ 11

Föredrogs och hänvisades till bankoutskottet riksdagens förvaltningskontors å bordet vilande skrivelse angående be-

Interpellation ang. donatorers rätt att utse styrelseledamöter i vissa fall
 myndigande att fastställa personalförteckningar i vissa fall m. m.

§ 12

Föredrogs var för sig följande, vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda men då bordlagda interpellationsframställningar, nämligen av:

herr *Bengtsson* i Landskrona, till herr statsrådet och chefen för inrikesdepartementet angående invandringen av utländsk arbetskraft till Sverige,

herr *Andersson* i Storfors, till herr statsrådet och chefen för socialdepartementet angående erfarenheterna av dricksvattenfluoridering,

herr *Gomér*, till herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet angående begärd utredning om en civilrättslig lagstiftning beträffande mäklarverksamhet,

herr *Haglund*, till herr statsrådet och chefen för inrikesdepartementet angående varsel och information om driftsinskränkningar,

fru *Ryding*, till herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet angående fortsättning och vidgning av radiouniversitetets verksamhet,

herr *Jansson*, till herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet angående tolkningen av abortlagens tillämpningsföreskrifter,

herr *Svenning*, till herr statsrådet och chefen för inrikesdepartementet angående bostadsförmedlingen,

herr *Eriksson* i Bäckmora, till herr statsrådet och chefen för inrikesdepartementet angående bostadsbyggandet i orter som omfattas av statliga lokaliseringspolitiska åtgärder,

herr *Larsson* i Borrby, till herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet angående tidpunkten för avskaffande av systemet med censorer i studentexamen, samt

herr *Källstad*, till herr statsrådet och

chefen för ecklesiastikdepartementet angående handledningen av lärarkandidater.

Kammaren biföll dessa framställningar.

§ 13

Interpellation ang. donatorers rätt att utse styrelseledamöter i vissa fall

Ordet lämnades på begäran till

Herr *VIGELSSO* (cp), som yttrade:

Herr talman! Den 2 augusti 1919 bildades vid ett sammanträde i Sala Tärna lantmannaskoleförening u. p. a. Den bildade föreningens uppgift var enligt konstituerande sammanträdes protokoll § 10 att inköpa en i samma protokoll angiven fastighet utanför Sala för att dit förflytta Tärna lantmannaskola. Redan före konstituerandet av föreningen hade emellertid bland länets innebyggare tecknats andelar för gäldandet av kostnaderna för markförvärvet i fråga. De lantbrukare och andra som härvid tecknade andelar blev också automatiskt medlemmar av den 2 augusti konstituerade Lantmannaskoleföreningen. Sedermera har Lantmannaskoleföreningens stadgar med Kungl. Maj:ts befallningshavandes i Västmanlands län godkännande ändrats så till vida att elever, vilka genomgått lantmannaskolan, mot erläggande av särskild medlemsavgift medgivits medlemskap i föreningen. Föreningen har således ett betydande antal medlemmar, såväl jordbrukare som andra från skolan utgångna elever.

Den tidigare nämnda andelsteckningen för åstadkommande av den nya skolan lyckades för ändamålet åstadkomma ett belopp av cirka 100 000 kronor — ett i den tidens penningvärde mycket högt belopp. Därefter inköptes av föreningen en jordbruksfastighet, Emmylund utanför Sala, dit man beslöt förlägga den nya skolan. Av det insamlade andelskapitalet återstod, då gårdsför-

Interpellation ang. ytterligare medel för en aktiv lokaliseringspolitik

värvet betalats, 50 000 kronor. Dessa 50 000 kronor beslöt Lantmannaskoleföreningen att överlämna till Västmanlands läns landsting som bidrag till kostnaderna för skolans förflyttning till berörda fastighet Emmylund vid Sala.

I samband med Lantmannaskoleföreningens överlämnande av fastigheten Emmylund jämte dessa 50 000 kronor gjordes emellertid vissa förbehåll. Ett av dessa förbehåll var att Lantmannaskoleföreningen skulle i fortsättningen få insätta två ordinarie ledamöter jämte en suppleant i styrelsen för skolan, ävensom en revisor och suppleant för denne. Efter vederbörlig utskottsbehandling av ärendet beslöt också landstinget in pleno att mottaga den erbjudna gåvan med respekterande av de förbehåll som gjorts.

I samband med utseendet av regional styrelse för landstingets yrkesskolor 1963 har sådan nu konstituerats gemensamt för länets lantman- och lant-hushållsskolor i Sala. I denna regionala skolstyrelse har utsetts, enligt gällande bestämmelser, fyra ledamöter från landstinget, en från länsskolnämnden, en från hushållningssällskapet samt en från skogsvårdsstyrelsen. I den styrelse, som tidigare fungerat för Sala lantmannaskola, har, enligt här ovan återgivna överenskommelse, även två ledamöter utsetts från Lantmannaskoleföreningen jämte en suppleant för dessa. Samma förening har också i överensstämmelse med samma avtal utsett en revisor jämte suppleant.

I och med tillkomsten av den regionala skolstyrelsen har emellertid Lantmannaskoleföreningen från landstingsledningens sida förvägrats rätten till den styrelserepresentation föreningen enligt träffad överenskommelse tidigare varit tillförsäkrad. När den nya regionala skolstyrelsen konstituerades den 19 december 1963 var inte de i laga ordning valda representanterna för Lantmannaskoleföreningen kallade till sammanträdet. Från Lantmannaskoleför-

eningens sida syntes detta förbigående av dess styrelserepresentation vara ett klart åsidosättande av den överenskommelse som träffats samt av de utfästelser landstinget i samband härmed gjort. Lantmannaskoleföreningen har senare hos länsstyrelsen, lantbruksstyrelsen och Kungl. Maj:t anfört besvär häröver men i samtliga instanser erhållit mycket svävande svar på sina erinringar.

Med anledning av ovan relaterade omständigheter anhåller jag härmed om andra kammarens medgivande att till statsrådet och chefen för justitiedepartementet framställa följande fråga:

Vill herr statsrådet redogöra för sin syn på det förfaringsätt som bör tillämpas vid val av ledamöter i en styrelse där donatorer tidigare haft rätt att utse styrelseledamöter?

Denna anhållan bordklades.

§ 14

Interpellation ang. ytterligare medel för en aktiv lokaliseringspolitik

Ordet lämnades på begäran till

Herr NILSSON i Tvärålund (cp), som yttrade:

Herr talman! Den nya lokaliseringspolitiken har nu varit i kraft under något mer än ett års tid. Det kan redan nu konstateras, att denna politik haft god effekt inom det s. k. norra stödområdet, där den tillämpas. Utflyttningen från detta område har minskats väsentligt. Expanderande orter inom stödområdet har fått större möjligheter än tidigare att ta emot arbetskraft.

Men det kan också konstateras, att den årliga medelsram på 60 miljoner kronor i lokaliseringsbidrag och 100 miljoner kronor i lokaliseringslån, som fastställdes vid principbeslutet 1964, är otillräcklig för tillgodoseende av föreliggande behov av aktiva lokaliseringspolitiska insatser. Årets riksdag har be-myndigat regeringen att under de två

Interpellation ang. ytterligare medel för en aktiv lokaliseringpolitik

första budgetåren meddela beslut om lokaliseringsbidrag och lokaliseringslån med högre belopp än som anvisats på riksstaten. De bindande besluten skulle alltså få överskrida 160 miljoner kronor per år — inom den totalram på 800 miljoner kronor, som enligt principbeslutet 1964 skall gälla för den femåriga försöksperioden.

Under föregående budgetår överskreds det i riksstaten upptagna låneanslaget med nära 40 miljoner kronor. Statens finansiella stöd till de lokaliseringpolitiska investeringarna uppgick sålunda till nära 200 miljoner kronor mot i principbeslutet beräknade 160 miljoner kronor. För innevarande budgetår har, när drygt ett kvartal förflutit, genom av arbetsmarknadsstyrelsen behandlade och beslutade ärenden något över 97 miljoner kronor tagits i anspråk av låneanslaget och över 31 miljoner kronor av bidragsanslaget. Låneanslaget är sålunda i det närmaste helt ianspråktaget och bidragsanslaget är det till drygt hälften, då nära tre kvartal av budgetåret återstår.

Även för innevarande budgetår finns enligt riksdagsbemyndigandet möjlighet att överskrida de i riksstaten upptagna låne- och bidragsanslagen. Men situationen bör väl nu ha klarlagt, att denna överdragsmetod inte är någon lösning på sikt. Totalbeloppet för lokaliseringpolitiska insatser måste ökas. Det riktiga vore att detta sker redan nu genom tilläggsanslag för innevarande budgetår.

Allt större vikt får i detta sammanhang den inom olika delar av näringslivet pågående strukturrationaliseringen. Särskilda geografiska områden kan därvid drabbas av speciella sysselsättningssvårigheter. Textilkrisen har medfört sådana svårigheter särskilt för boråsregionen. Strukturomdaningen inom cellulosaindustrin riktar nu uppmärksamheten särskilt på Ådalen.

Det är självfallet angeläget för samhället att medverka till en struktura-

liseringspolitik, som kan ge vårt näringsliv ökad effektivitet och konkurrenskraft. Men lika väsentligt är det, att strukturomdaningerna kan genomföras utan att vissa orter och områden får ökade sysselsättningssvårigheter. Strukturpolitiken måste därför enligt min mening vara nära samordnad med en aktiv lokaliseringpolitik, som kan bidra till nya sysselsättningstillfällen. Denna fråga har fått särskild aktualitet genom utvecklingen i Ådalen, eftersom det där gäller en region mitt inne i norra stödområdet. Det framstår för mig som synnerligen angeläget, att man inriktar sig på att lösa sysselsättningskrisen i Ådalen genom lokalisering av ny företagsamhet till bygden eller genom utvidgning av där befintliga företag. Ådalen är sedan länge en välutrustad industribygd med god tillgång på bostäder, skolor och serviceanläggningar. Det måste vara en felaktig politik att tvinga folk att flytta från denna bygd till t. ex. storstadsområdena, där man har svår brist på bostäder.

Strukturpolitiken medför sålunda, såsom framgått av utvecklingen främst i Ådalen och i boråsregionen, ökat behov av en aktiv lokaliseringpolitik. Detta förutsågs inte vid principbeslutet 1964 om lokaliseringpolitikerna. De erfarenheter, som nu vunnits, synes mig ge besked om att den i principbeslutet 1964 fastställda totalramen på 800 miljoner kronor för den femåriga försöksperioden är helt otillräcklig.

Det är anledning att i detta avseende beröra vad statsrådet och chefen för inrikesdepartementet för några dagar sedan yttrade i ett anförande inför LO:s representantskap. Enligt tidningsreferat sade statsrådet, att den statliga lokaliseringpolitikerna främst skulle inriktas på punktinsatser inom näringsgrenar med särskilt stora omställningssvårigheter. Därutöver skall statsrådet enligt referatet rent allmänt ha signalerat en ytterligare aktivisering av den statliga näringspolitiken.

Interpellation ang. den invandrade arbetskraftens anpassning till svenska förhållanden

Det är enligt min mening önskvärt, att statsrådet och chefen för inrikesdepartementet närmare klargör innebörden av nämnda yttrande. Jag hoppas, att regeringen inte har för avsikt att ändra lokaliseringspolitikens allmänna målsättning att söka upprätthålla sysselsättningen i områden med sysselsättningssvårigheter. Behovet av samordning mellan strukturpolitik och lokaliseringspolitik kräver ökad uppmärksamhet. Möjligen avsåg inrikesministerns yttrande om en ytterligare aktivisering av den statliga näringspolitiken just detta. I begreppet bör emellertid också ingå för näringslivet aktiva åtgärder inom den ekonomiska politiken och skattepolitiken.

Med anledning av vad jag ovan har anfört anhåller jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för inrikesdepartementet ställa följande frågor:

1) Avser herr statsrådet att på tilläggsstat för innevarande budgetår begära ytterligare medel för aktiv lokaliseringspolitik?

2) Anser herr statsrådet att strukturomdaningen inom näringslivet sådan den kommit till uttryck t. ex. i Ådalen motiverar ökning av de lokaliseringspolitiska insatserna?

3) I vilka avseenden avser regeringen att aktivisera näringspolitiken inför t. ex. sysselsättningssvårigheterna i Ådalen?

Denna anhållan bordlades.

§ 15

Interpellation ang. den invandrade arbetskraftens anpassning till svenska förhållanden

Ordet lämnades på begäran till

Herr SJÖNELL (cp), som yttrade:

Herr talman! Den invandrade arbetskraftens anpassning till svenska förhål-

landen erbjuder fortfarande problem. Ett helt friktionsfritt inträde i det svenska sociala systemet är givetvis inte möjligt. Det är emellertid angeläget att samhällets insatser inte inskränker sig till att få till stånd en organiserad invandring. Åtgärderna för en smidig integration kräver långtgående åtgärder. Vad som hittills gjorts har visat sig otillräckligt.

I det stora problemkomplex som anpassningen till svenska förhållanden utgör spelar informationsfrågan en avgörande roll. Den bristande informationen om svenska förhållanden har tagit sig uttryck i att finländska arbetare på något håll inom Sverige försökt starta en rent finländsk facklig organisation med rätt att föra förhandlingar och agera i fackliga frågor. Enligt uppgift har försöket inte rönt några framgångar på grund av att det inte fått stöd från vare sig befintliga fackliga organisationer eller arbetsgivaren. Frånsett att försöket helt strider mot våra fackliga traditioner vore det ur många synpunkter beklagligt om vi skulle få fackliga minoritetsgrupper uppdelade efter medlemmarnas ursprungsland. Det nämnda finländska försöket måste givetvis ses mot bakgrunden av speciella förhållanden som gäller för den finländska arbetskraften. Ett stort antal finländare har för avsikt att så småningom återvända till sitt gamla hemland och har därför inte någon utpräglad önskan att assimileras med det svenska samhället. Det finns därför anledning efterlysa en intensifierad informationsverksamhet som når alla invandrade.

Med hänvisning till det anförda hemställes om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för inrikesdepartementet få ställa följande frågor:

Vilka åtgärder har vidtagits för att upplysa den invandrade arbetskraften om de fackliga förhållandena i Sverige?

Vill statsrådet lämna en redogörelse för språkkursverksamheten och infor-

Interpellation ang. åtgärder för att förhindra nedläggning av Karsuddens sjukhus för psykopater

mationen i övrigt angående det svenska samhället bland den invandrade utländska befolkningen?

Denna anhållan bordlades.

§ 16

Interpellation ang. åtgärder för att förhindra nedläggning av Karsuddens sjukhus för psykopater

Ordet lämnades på begäran till

Fröken ELMÉN (fp), som yttrade:

Herr talman! Riksdagen beslöt år 1959 att uppföra Karsuddens sjukhus för vård av psykopater. Beslutet föregicks av ett långvarigt och omfattande utredningsarbete, som påbörjades redan i mitten av 1940-talet. I samband med riksdagsbeslutets tillkomst rådde allmän enighet om behovet av ett särskilt sjukhus för psykopaterna. Det underströks också att Karsuddens sjukhus var avsett som en första etapp i den statliga vårdorganisationen för psykopater.

Karsuddens sjukhus — som kostar cirka 23 miljoner kr att bygga — blev klart för två år sedan. Dess tillkomst välkomnades också från såväl mental-sjukvårdens som ungdoms- och nykterhetsvårdens sida.

De patienter som skall vårdas på psykopatsjukhuset är sådana som inte bör vårdas på vanliga mentalsjukhus. Andra behandlingsmetoder gäller i stor utsträckning för psykopatklientelet än för övriga patienter inom mentalvården. Särskilt gäller att mycket långtgående säkerhetsåtgärder måste vidtas beträffande det ofta mycket farliga psykopatklientelet. Psykopaterna är ofta personer som i allmänhet inte visar tecken på psykisk sjukdom men som lider av rubbningar vilka kan leda till brottslighet, alkoholism eller asocialitet. Större delen av klientelet är straffrifyrkla-
rade personer.

I tidningspressen har man nu under de senaste dagarna kunnat läsa uppgifter

om att Karsuddens sjukhus skall läggas ned fr. o. m. instundande årsskifte. Som orsak anges framför allt svårigheterna att få erforderlig personal. Det uppges att sjukhuset under de två år det varit i funktion blott kunnat ta emot en liten del av de patienter det var dimensionerat för. Av de 250 vårdplatserna är bara cirka 75 belagda. Av de sex läkartjänsterna är blott tre besatta. Totalt saknar mer än en tredjedel av tjänsterna vid sjukhuset innehavare.

Nedläggningen av Karsuddens sjukhus är utomordentligt beklaglig. Sannolikt kommer den att medföra att de patienter som nu vårdas där får återföras till mentalsjukhusen och att de patienter som skulle ha tillförts Karsuddens sjukhus får stanna kvar på mentalsjukhusen. Stora problem uppstår också för andra vårdgrenar, inte minst för ungdomsvården. Detta kommer givetvis att skapa stora problem för dessa vårdformer och kommer att bli till allvarlig skada för den ordinarie vården. Man kan — som en tidning uttryckt det — säga att man nu tycks vara tillbaka vid den punkt där man befann sig när utredningsmaskineriet satte i gång för tjugo år sedan.

Det är uppenbart att det uppkomna läget inte kan accepteras. Det måste vara en fråga av högsta angelägenhetsgrad att hindra nedläggningen av Karsuddens sjukhus. Dessutom bör man se till att sjukhuset får erforderlig personal för att kunna ta emot det antal patienter som det är avsett för.

Med hänvisning till det anförda hemställer jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för socialdepartementet få ställa följande frågor:

1. Är socialministern beredd att vidtaga åtgärder för att förhindra nedläggningen av Karsuddens sjukhus för psykopater?

2. Om socialministern inte är beredd härtill, vill socialministern i så fall vidta andra åtgärder för att säkerställa en

Interpellation ang. utbildningen för juris kandidatexamen vid Göteborgs universitet
ändamålsenlig behandling av psykopat-
klientelet?

Denna anhållan bordlades.

§ 17

Interpellation ang. utbildningen för juris kandidatexamen vid Göteborgs universitet

Ordet lämnades på begäran till

Herr KÄLLSTAD (fp), som yttrade:

Herr talman! Vid Göteborgs universitet anordnas sedan flera år under höstterminen en propedeutisk kurs i juridik. Kursen är avsedd för studenter som ämnar fortsätta med juridiska studier vid universitet med juridisk fakultet. Dessa studenter kan numera i Göteborg fullgöra en hel studietermi-
n av utbildningsgången för juris kandidatexamen genom att de under terminen genomgår även den för denna examen föreskrivna utbildningen i företagsekonomi. Denna utbildning om en termin är för övrigt samordnad med utbildningen i motsvarande ämnen för de studerande som avser att avlägga politics magisterexamen.

Från studenthåll har emellertid önskemål framkommit om att få anordna undervisning för juris kandidatexamen under ytterligare en termin, så att i Göteborg eller i dess närhet bosatta studenter skulle kunna fullgöra ett helt studieår vid universitetet. Förslaget har motiverats främst ur studentsocial synpunkt. Utgifterna för studierna skulle bli mindre om de förlades till hemorten. Åtgärden skulle vidare i någon mån minska efterfrågan på studentbostäder i övriga universitetsstäder. Bristen på sådana bostäder är ju allmänt omvittnad.

Den 2 mars i år ingav därför konsistoriet vid Göteborgs universitet en framställning till Kungl. Maj:t att få anordna sådan undervisning under budgetåret 1966/67. Konsistoriet framlade konkreta planer beträffande utbild-

ningsgången och hade även försäkrat sig om anställning av lärarkrafter m.m. Undervisningen avsågs komma att omfatta utöver den propedeutiska kursen och kursen i företagsekonomi även ämnen rätts historia och nationalekonomi. Konsistoriet hemställde samtidigt om ett belopp av högst 48 000 kronor för den föreslagna undervisningen jämte examination.

Universitetskanslersämbetet hade att yttra sig över framställningen och tillstyrkte därvid densamma men föreslog att ett lägre belopp, 42 500 kronor, skulle ställas till universitetets förfogande för den föreslagna förlängda utbildningen för juris studerande.

Ämbetet motiverade sin tillstyrkan med de fördelar ur studiesocial synpunkt som konsistoriet anfört och framhöll dessutom att en ettårig sammanhållen utbildning vore att föredra mot bakgrund av de vanligen under det första året förekommande studieavbrotten inom den juridiska utbildningen. Med hänsyn till det ökade antalet studerande vid de juridiska fakulteterna förordade ämbetet en viss decentralisering av utbildningen. Undervisningen borde anordnas som försöksverksamhet organisatoriskt hänförd till juridiska fakulteten i Lund, vilken liksom rektorsämbetet vid Lunds universitet uttalat sitt stöd för förslaget.

Med hänsyn till den ringa kostnaden för statsverket vid ett realiserande av förslaget och mot bakgrund av kanslersämbetets positiva utlåtande syntes således goda förutsättningar föreligga för regeringen att ge universitetet i Göteborg klarsignal för denna vidgade undervisning i juridik, särskilt som förslaget aldrig framförts i syfte att senare inrätta en juridisk fakultet i Göteborg.

Likväl avslag Kungl. Maj:t denna framställning den 29 juli i år. Regeringens avslag framstår som synnerligen omotiverat. Mot bakgrund av att utbildningen endast var beräknad för ett studerandeantal om cirka 50 studenter

och en total kostnad av 42 500 kronor måste regeringens negativa hållning i denna fråga betecknas som märklig. En snar omprövning av frågan är därför befogad.

Med hänvisning till vad ovan anförts anhåller jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet få ställa följande fråga:

Avser herr statsrådet framlägga förslag om att den nu bedrivna enterminsutbildningen för juris kandidatexamen vid Göteborgs universitet fr. o. m. budgetåret 1967/68 får förlängas att omfatta ytterligare en studietermi så att i Göteborg eller i dess närhet bosatta studenter i sin hemort kan fullgöra *ett helt år* av studiegången för nämnda examen?

Denna anhållan bordlades.

§ 18

Meddelande om enkla frågor

Meddelades, att herr talmannen tillställts nio enkla frågor, nämligen av:

herr *Karlsson* i Huddinge, till hans excellens herr statsministern angående liberalisering av den nordiska livsmedelsmarknaden,

herr *Sjöholm*, till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet angående förenkling av beskattningen av här i riket icke mantalsskrivna utlänningar,

herr *Gustafsson* i Stenkyrka, till herr statsrådet och chefen för socialdepartementet angående klarläggandet av skuldfrågan vid olycksfall i arbetet,

herr *Johansson* i Skärstad, till herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet angående kompensation till studerande för merkostnader på grund av lärarkonflikt,

herr *Larsson* i Borrbby, till herr statsrådet och chefen för inrikesdepartementet angående regeringens åtgärder för att motverka rivning av icke saneringsmogna byggnader,

herr *Johansson* i Skärstad, till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet angående lämpligheten av dramatisering i TV av enskilda fall,

herr *Lindkvist*, till herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet angående av arbetskonflikt föranledda höjningar av livsmedelspriser,

herr *Jansson*, till herr statsrådet och chefen för inrikesdepartementet angående regeringens åtgärder för att motverka rivning av icke saneringsmogna byggnader, och

herr *Gustafsson* i Borås, till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet angående utformningen av TV-program avseende religiösa rörelser.

§ 19

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här efter kl. 17.35.

In fidem

Sune K. Johansson

Fredagen den 28 oktober

Kl. 14.00

Förhandlingarna vid detta sammanträde leddes av herr andre vice talman.

§ 1

Föredrogs var för sig följande, vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda men då bordlagda interpellationsframställningar, nämligen av:

herr *Vigelsbo*, till herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet angående donatorers rätt att utse styrelseledamöter i vissa fall,

herr *Nilsson* i Tvärålund, till herr statsrådet och chefen för inrikesdepartementet angående ytterligare medel för en aktiv lokaliseringspolitik,

herr *Sjönell*, till herr statsrådet och chefen för inrikesdepartementet angående den invandrade arbetskraftens anpassning till svenska förhållanden,

fröken *Elmén*, till herr statsrådet och chefen för socialdepartementet angående åtgärder för att förhindra nedläggning av Karsuddens sjukhus för psykopater, och

herr *Källstad*, till herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet angående utbildning för juris kandidatexamen vid Göteborgs universitet.

Kammaren biföll dessa framställningar.

§ 2

Interpellation ang. rätten att nyttja enskild väg

Ordet lämnades på begäran till

Herr LUNDBERG (s), som yttrade:

Herr talman! Rätten för allmänheten att nyttja skogs- eller s. k. enskilda

vägar för biltrafik har gång efter annan varit föremål för riksdagsbehandling. Men trots att fritids-, rekreations- och hälsofrågor, kortare arbetstid och längre semester ytterligare har aktualiserat frågan har inte statsmakterna visat intresse att söka lösa denna för alla medborgare viktiga fråga.

Ökad arbetstakt, rationalisering, löpande band, jäkt etc. har medfört hastigare förslitning av arbetskraften, och det är ett arbetskrafts- såväl som ett samhällsintresse att vi kan nyttja svensk natur, med dess fauna och flora, som hjälp när det gäller att förebygga eller avhjälpa ohälsa. Tyvärr förefaller det som om statsmakterna och en del större företagare betraktar arbetskraften som en vanlig förbrukningsvara och anser att de inte har ansvar för dess hälsa och trivsel.

Detta är anmärkningsvärt i vårt folkhem. I äldre tid sträckte man aldrig den enskilda äganderätten så långt som man gör i dag. Allemansrätten ansågs i äldre tid som självklar. I dag tillåtes bolag och större markägare att anställa lantmätare och jurister, vilka har till förfogande tid och pengar i obegränsad utsträckning och därigenom kan tillfoga huvuddelen av medborgarna i övrigt skada och lägga beslag på egendom, som de aldrig förr haft rätt till. Detta kan ske därför att samhället icke har någon som bevakar dess egen och allmänhetens rätt och intresse. Dessutom är vanliga medborgare tvingade att för sin utkomst utföra produktivt arbete och saknar ekonomiska möjligheter för att tillbringa sitt fortsatta liv i processandets anda. Genom detta förhållande har Heidenstams medborgarsång och orden: »Det är skam, det är

Interpellation ang. rätten att nyttja enskild väg

fläck på Sveriges banér, att medborgarrätt heter pengar» och Tegnér's ord i Svea: »Förtrycket nämns försvar, och rätt är det som lyckas», även i dag full aktualitet för huvuddelen av medborgarna, inte minst för de marklösa arbetarna, lägre tjänstemän m. fl.

En arbetare vid Surahammars bruk har fått ett strafföreläggande från distriktsåklagaren i Sala, dagtecknat den 6 oktober i nådens år 1966 och liknande förelägganden har även andra fått, vari det heter:

»Fredlund har den 19.6. 1966 framfört personbil på en mellan Klämstorp och Öjasjön i Västerfärnebo kommun ledande enskild väg (Ösjövägen) oaktat ägaren av vägen ej medgivit att densamma trafikeras av obehöriga motordrivna fordon, vilket tillkännagivits genom uppsatt förbudsskylt. Straff: dagsböter 10 × 20 kr. Summa kr. 200:—.»

Vägen går över Surahammars bruks ägor. Den åtalade arbetar hos bruket och förhär även en fritidsstuga av bolaget; han har även muntligt löfte om att få nyttja vägen.

Man kan fråga vilka som är behöriga att utfärda förbud och nyttja en bruksväg. Är det aktieägarna som är behöriga, och skall de i så fall förete aktieinnehav som körkort på en sådan väg? Har disponenter och högre tjänstemän sådan rätt och kan de färdas med bil på en förbudsskyldad väg? I så fall, är det endast arbetare och vanliga medborgare som anses ha lägre människovärde och rätt och anses vara en obehörig klass i fosterlandet Sverige?

Man kan då fråga om vi nu kommit dithän att »Sverige för bolagen» accepterats. Vi sjöng en gång: »Sverige för folket»... Men om nu bolag av någon fått makt och myndighet att genom sin tillgång till lantmätare och jurister, kapital och industrikoncentration lägga beslag på mittals stora markområden, är det då försvarligt att vidga den enskilda rätten så att några få direktörer

och aktieägare skall kunna utestänga andra: mindre jordägare, arbetare m. fl., från rätten att nyttja de vägar som gör det möjligt att med bil komma ut i naturen? Det förefaller som om svensk allmoge skulle vara på väg till ett rättsläge som rådde under Bo Jonssons maktskede i slutet på 1300-talet, dock med den skillnaden att han inte gick så långt att han förbjöd folk att nyttja stigar och den sortens vägar.

Bolagen gör nu gällande att den tekniska utvecklingen, som ställt bilen till förfogande som kommunikationsmedel även för de bredare folklagen, förändrat läget och att det är annorlunda nu när hästskjuts och apostlahästarna försvunnit och motorismen kommit. Detta är självklart riktigt. Men då kan man också logiskt fråga varför bolagen accepterat motorfordon (även på allmän väg) som transportmedel och varför de nedlagt flottleder och övergett hästforor. Varför åker bolagsdirektörerna i dag bil, när även de en gång åkte med drocka och släde, låt vara efter paret av hästar? Det är märkligt att industriledare av i dag och rättsväsendet inte vill acceptera att den tekniska utvecklingen på kommunikationernas område även får nyttiggöras av vanliga hederliga medborgare.

Om man kan tänka sig något så horribelt som att samhället skulle förfarit på ett liknande sätt som bolagen och att staten vid de sidovägar där förbudsskyltar är uppsatta vid infarten skulle ha satt upp en skylt vid utfarten: »All råvarutransport med motorfordon är förbjuden på allmän väg», så belyser det ett läge som skulle träffat bolagen. Och ändå kan man säga att bolagen tjänar miljoner genom transport på allmän väg samt att timmer- och annan bolagstransport utgör en allvarlig olycksfallsrisk och är till förfång både för andra trafikanter och för vägbanan.

Men om skogsbrand skulle uppstå på bolagsmark, skall då de obehöriga vara lämpliga att släcka elden? Innehär

Interpellation ang. expeditonsavgiften å vissa telefonsamtal, m. m.

förbudsskylten, att det endast är direktören, högre tjänstemän och aktieägarna som är behöriga att utföra släckningsarbetet? Vår ungdom och samhället har i dag stora försvarsbördor för »fosterjorden», skall bolagsdirektörer och aktieägare med sina telningar i fortsättningen sköta försvar och kostnader för sina markdomäner etc.? Eller är det bara vid ekonomiska eller andra olycksfall inom industrien och när fara är å färde, som arbetare och samhälle skall agera ambulans och bära bördorna? Om en marklös medborgare inte ens äger rätt att få nyttja en väg på bolagsmark för att köra med sin bil, trots att denna urgamla rätt finns, ja då är det samhällets skyldighet att ingripa och säkra denna rätt, även om dessa markområden skulle få lov att återbördas till staten.

Denna fråga och liknande har utretts och diskuterats under årtionden och vi har sett utredningar, justitieministrar och jordbruksministrar komma och gå, men det enda resultatet är en mångfald vackra ord utan handling och initiativ. Vi hoppas därför att den nuvarande jordbruksministern per omgående nu går från utredning till handling.

Med hänvisning till det anförda hemställer jag om andra kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet få framställa följande frågor:

1. Har regeringen vidtagit eller kommer den att vidtaga åtgärder för att säkra allmänhetens rätt att nyttja s. k. enskilda skogs- eller byvägar även för biltrafik?

2. Finns det några lagliga eller självtagna juridiska regler, vilka ger bolag behörighet att utfärda och uppsätta förbudsskyltar, som anger att obehöriga motorfordon icke äger nyttja väg vars rättsgrund vilar på urgammal rätt?

3. Vilken laglig grund finns det för en allmän åklagare att utmäta straff och dagsböter i förbudsärende utan att ange vilken som är behörig att utfärda

förbud eller obehörig att nyttja förbudsskyllad väg samt vem som krävt ingripande från allmän åklagare?

Denna anhållan bordlades.

§ 3

Interpellation ang. expeditonsavgiften å vissa telefonsamtal, m. m.

Ordet lämnades på begäran till

Herr ERIKSSON i Bäckmora (cp), som yttrade:

Herr talman! Enligt uppgift har telestyrelsen från den 1 april i år infört viss ändring av gällande telefontaxor som bl. a. innebär, att särskild expeditonsavgift å 1 kr. uttas av abonnent för manuellt expedierade rikssamtal till station dit trafiken automatiserats. Därtill kommer gällande periodavgifter samt i förekommande fall apparatavgift vid samtal från samtalsapparat.

Vad som är anmärkningsvärt härvidlag är, att dessa bestämmelser gäller även för samtal som vid fel- eller överbelastningstillfällen beställes hos telefonist på grund av att automatisk koppling är satt ur funktion, omöjliggjorts eller försvårats.

Tyvärr förekommer det vid upprepa-de tillfällen, att automatisk koppling är satt ur funktion och att abonnenten varit hänvisad till att av telefonist begära manuell expediering med påföljd att vederbörande påförts en expeditonsavgift å 1 kr. Det förefaller uppenbart orättvist att abonnenten vid inträffade dylika tekniska fel skall drabbas av en extra avgift.

Då det är televerket som har ansvaret för nätets funktionsduglighet, bör felaktigheter som där uppstår icke få leda till merkostnad för abonnenten. Det påtalade synes därför böra föranleda en ändring av tillämpningsbestämmelserna, så att abonnenten befrias från denna extra kostnad i de fall abonnenten på grund av att automatisk koppling

Interpellation ang. bestämmelserna för resor med charterflyg

omöjliggjorts nödgas begära manuell expediering hos telefonist.

Andra orättvisa verkningar av gällande telefontaxa har samband med den nuvarande stationsindelningen inom eget riktnummerområde där samtalsmätning och markeringsavgift utgår som klart missgynnar landsbygden. Enligt dessa bestämmelser gäller följande:

1. Vid samtal till abonnent inom *egen stations* område erhålles en markering på samtalsmätaren oavsett samtalslets längd.

2. Vid samtal till abonnent tillhörande *annan station* inom eget riktnummerområde erhålles en markering på samtalsmätaren var nionde minut.

Som redan framhållits är det glesbygdsområdena som missgynnas av ett sådant taxsystem. Efter automatiseringen har de gamla stationsområdena bibehållits som beräkningsgrund för samtalsavgifter, trots att riktnummerområdet numera omfattar ett flertal av dessa mindre stationer. På landsbygden kan antalet abonnenter inom »egen station» vilket berättigar till samtal med endast en markering, vara mycket få. Däremot ger den station som omfattar tätorten möjligheter till samtal med endast en markering till ett betydligt större antal abonnenter. En riktigare beräkningsgrund för enmarkeringssamtal skulle utan tvivel vara en stationsindelning med ett visst befolkningsunderlag eller abonnentantal.

För att skapa större rättvisa därvidlag borde begreppet »egen station» ändras till att omfatta hela kommunblock eller i varje fall hela den kommun som vederbörande abonnent tillhör.

Med hänvisning till vad som ovan anförts anhåller jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet få framställa följande frågor:

1. Anser statsrådet en sådan ändring av telefontaxan befogad att expeditionsavgift icke påföres abonnent för samtal, som vid fel- eller överbelastnings-

tillfällen beställes hos telefonist på grund av att automatisk koppling är satt ur funktion?

2. Är statsrådet vidare beredd att medverka till en översyn och ändring av den nuvarande indelningen i stationsområden inom samma riktnummerområde, så att hel kommun ingår i området för egen station inom vilket samtalsmätning begränsas till en markering oavsett samtalslets längd?

Denna anhållan bordlades.

§ 4

Interpellation ang. bestämmelserna för resor med charterflyg

Ordet lämnades på begäran till

Herr LINDAHL (s), som yttrade:

Herr talman! Genom flera krascher har resebranschens och därmed även charterflygets problematik blivit högaktuell. För den semesterfirande allmänheten måste det vara verkligt angeläget att vid utlandsresor kunna resa både tryggt och till konkurrenskraftiga priser. I den allmänna debatten om resekrisen har påtalats att nu gällande resebestämmelser orsakar en del svårigheter.

En resenär har inte — om bestämmelserna om den s. k. 15-regeln strikt följs — garanti för att den resa han beställt verkligen blir av. Först när fjorton andra valt samma resmål och samma reslängd är resan laglig ur chartersynpunkt.

Luftfartsstyrelsen har anklagats för att se genom fingrarna med denna regel. Det har påståtts att arrangörer fuskar och även skriver felaktiga uppgifter i sina manifest, flyghandlingarna.

Genom 15-regeln har charterflygets svårigheter ökat. På de stora semestermålen, där SAS-intressen inte åberopats för begränsningar av resealternativen, skulle tydligen semesterfirarnas valmöjligheter och trygghet öka om 15-regeln slopades eller modifierades.

Interpellation ang. bestämmelserna för resor med charterflyg

Mot denna bakgrund vill jag till statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet rikta följande frågor:

1. Anser statsrådet att kontrollen är effektiv?

2. Anser statsrådet det möjligt att slopa eller modifiera den regel enligt vilken varje grupp skall bestå av minst 15 personer?

Denna anhållan bordlades.

§ 5

Till bordläggning anmäldes

konstitutionsutskottets utlåtanden:

nr 39, i anledning av motion om ändrad ordning för remissdebatten,

nr 40, i anledning av motioner angående statsrådets rätt att erhålla ordet vid kamrarnas överläggningar, och

nr 41, i anledning av motion angående riksdagens högtidliga öppnande;

statsutskottets utlåtanden:

nr 126, i anledning av väckta motioner om ökade resurser för försvarets personalvård,

nr 127, i anledning av väckta motioner om ändrad lönegradsplacering för viss personal vid flygvapnet,

nr 128, i anledning av väckt motion om uppsägningstiden för svensk militär FN-personal, och

nr 129, i anledning av väckt motion angående körkortsutbildningen;

bevillningsutskottets betänkande nr 49, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av protokoll rörande ändring i avtalet den 28 juli 1960 mellan Sverige samt Storbritannien och Nordirland för undvikande av dubbelbeskattning och förhindrande av skatteflykt beträffande inkomstskatter;

andra lagutskottets utlåtanden:

nr 51, i anledning av väckta motioner om fördelningen mellan kommuner av skolkostnader i vissa fall,

nr 52, i anledning av väckt motion om rapporteringsskyldighet till hemkommun beträffande vissa elever,

nr 53, i anledning av väckta motioner om allmän egenpension,

nr 54, i anledning av väckta motioner angående den enskildes kostnader för läkemedel,

nr 55, i anledning av väckta motioner om viss översyn av barnavårdslagen, och

nr 56, i anledning av väckt motion om viss översyn av barnavårdslagen; samt

tredje lagutskottets utlåtanden:

nr 49, i anledning av väckta motioner angående beslut om tillträde av nya ägotalter vid laga skifte,

nr 50, i anledning av väckt motion om bättre information till sakägare vid vissa förordnanden enligt naturvårdslagen, och

nr 51, i anledning av väckt motion angående ersättningen till markägare m. fl. för värdeminskning å fastighet på grund av planändring.

§ 6

Tillkännagavs, att följande Kungl. Maj:ts propositioner överlämnats till kammaren:

nr 134, med förslag till förordning om ändrad lydelse av 13 § förordningen den 4 oktober 1929 (nr 307) angående tullrestitution, m. m.,

nr 135, angående domartjänster vid vissa underrätter, samt

nr 137, med förslag till lag angående ändrad lydelse av 4 och 5 §§ lagen den 16 maj 1930 (nr 138) om arbetstidens begränsning, m. m.

Dessa propositioner bordlades.

§ 7

Herr ANDRE VICE TALMANNEN yttrade:

Jag får hemställa att den i dag bordlagda propositionen 137 måtte uppföras sist bland en gång bordlagda ärenden på föredragningslistan för nästkomman-

Fredagen den 28 oktober 1966

Nr 29 41

de sammanträde, tisdagen den 1 november.

Kammarens ledamöter åtskildes här-
efter kl. 14.05.

Denna hemställan bifölles.

In fidei
Sune K. Johansson
